

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KRIMINALITA MLADISTVÝCH A JEJÍ PŘÍČINY

Autor práce: Iveta Přívratská

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph. D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Iveta Přívratská
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Kriminalita mladistvých a její příčiny

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Juvenile Delinquency and its Causes

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

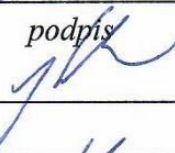
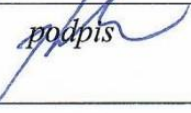
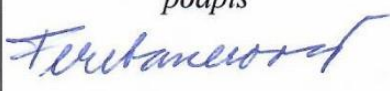

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul):

doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2021

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku kriminality mladistvých, konkrétně zjistit příčiny kriminality mladistvých a její fenomenologii. Vedlejším cílem je zjistit rozdíly mezi ukládanými opatřeními mladistvým podle původního trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) a podle dnes účinného zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Student: Iveta Přívratská	datum 30.4.2021	podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	datum 17.5.2021	podpis
Schvaluji zadání bakalářské práce:		
Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	datum 17.5.2021	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	datum 21.5.21	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	datum 24.5.2021	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph. D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PŘÍVRATSKÁ, I. *Kriminalita mladistvých a její příčiny: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 77s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: kriminalita, mladistvý delikvent, příčiny, osoba pachatele, provinění, trestný čin

V mé bakalářské práci, kterou mám na téma Kriminalita mladistvých a její příčiny, jsem chtěla vysvětlit základní problematiku zabývající se kriminalitou mladistvých ve společnosti. V projektu jsem si vymezila základní cíle, kterých jsem chtěla dosáhnout v této práci. Těmito cíli jsou analyzování problematiky kriminality mladistvých, konkrétně zjistit příčiny kriminality mladistvých a její fenomenologii a zjistit rozdíly mezi ukládanými opatřeními mladistvým podle původního trestního zákona č. 140/1961 Sb. a podle dnes účinného zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. K jejich dosažení jsem použila rešerši literatury, analýzu dat získaných z policejních statistik a metody komparace právních úprav.

Závěrečnou část tvoří praktická část bakalářské práce, pro kterou jsem si zvolila formu dotazníkového šetření, jež se zaobírá možnými příčinami kriminality mladistvých a následnou komparací dvou středních škol.

ABSTRACT

PŘÍVRATSKÁ, I. *Juvenile Delinquency and its Causes: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The Collage of European and Regional Studies, 2022. 77 p. Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph. D.

Key words: criminality, juvenile delinquent, causes, offender, delinquency, criminal offense

This bachelor's thesis describes the subject of juvenile delinquency and its causes and explains the basic issues regarding juvenile delinquency in our society. In the project, I defined the main goals that I would like to achieve in this work. First of all to analyze the issue of juvenile delinquency. Specifically to determine the causes of juvenile delinquency and its phenomenology. Secondly, to find out the differences between the sanctions that are given to juveniles according to the original Criminal Code No. 140/1961 Coll. and according to the currently effective Act No. 218/2003 Coll., on juvenile justice. To achieve these goals, I used a literature search, analysis of data obtained from police statistics and methods of comparing legislation.

The final practical part of the bachelor's thesis focuses on the possible causes of juvenile delinquency. I used a questionnaire survey, as a research method. And I also conducted a comparison of two high schools to demonstrate my hypothesis.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Vymezení základních pojmů.....	12
2.1 Osoba mladistvá	12
2.2 Dítě	12
2.3 Nezletilý	13
2.4 Delikvence	13
2.5 Provinění	14
2.6 Kriminalita.....	14
3 Možné příčiny kriminality mladistvých	15
3.1 Teorie sociálních vazeb	15
3.2 Dědičnost.....	16
3.2.1 Studie dvojčat.....	16
3.3 Rizikové chování.....	17
3.3.1 Konzumace alkoholu.....	17
3.3.2 Užívání kanabisu	18
3.4 Rodina	19
3.4.1 Rodinný život.....	19
3.4.2 Rysy chybné rodičovské výchovy.....	20
3.4.3 Vliv ústavní výchovy	21
3.5 Školní prostředí	22
3.6 Vrstevnické party	23
4 Fenomenologie kriminality mladistvých	25
4.1 Základní pojmy.....	25
4.2 Statistická data.....	26
5 Kontrola kriminality mladistvých	31
5.1 Represe	32

5.2	Prevence	32
5.2.1	Subjekty prevence	33
5.2.2	Obsahové členění prevence.....	33
6	Opatření ukládaná mladistvým	35
6.1	Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o soudnictví ve věcech mládeže	35
6.1.1	Výchovná opatření	35
6.1.2	Ochranná opatření	37
6.1.3	Trestní opatření	38
6.2	Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon.....	39
6.2.1	Ukládání trestu	40
6.2.2	Ochranná výchova.....	40
6.2.3	Zahlazení odsouzení.....	40
6.3	Komparace.....	41
7	Praktická část	43
7.1	Cíl výzkumu	43
7.2	Výzkumné otázky.....	43
7.3	Hypotézy	43
7.4	Metodika.....	44
7.4.1	Metodika sběru dat.....	44
7.4.2	Technika sběru dat	44
7.4.3	Výzkumný soubor	44
7.4.4	Realizace výzkumu	44
7.4.5	Analýza dat.....	45
7.4.6	Etika výzkumu	45
7.5	Výsledky.....	45
	Závěr	67
	Seznam použitých zdrojů	68
	Seznam zkratk	71

Seznam tabulek a grafů	72
Přílohy	74

Úvod

Pro psaní této bakalářské práce si autorka vybrala téma Kriminalita mladistvých a její příčiny. Kriminalitou mladistvých neboli zločinností mladistvých se v práci zabývá, protože si myslí, že je to velmi aktuální téma, o které by se měl zajímat větší okruh lidí, a to z jednoho hlavního důvodu. Tímto důvodem je, že právě mladiství jsou budoucí generací, která se později bude starat nejen o nás, ale i o naši planetu celkově. A pokud nikdo mladistvé nebude vést ke spořádanému životu, ke kterému patří i vlídné chování k ostatním lidem, ale i životnímu prostředí, tak společnost nebude prosperovat a bude na zemi chaos. Jak se říká, že starého psa novým kouskům nenaučíš, je možná pravdivé pořekadlo, ale proč se zabývat starší generací, když ji vystřídá právě generace mladší. Nemluvně o tom, že právě dospělé už je složitější „převychovat“, pokud jsou k něčemu několik let naučeni, ale pokud budeme děti vést ke slušnému chování a spořádanému životu od mlada, tak pro ně bude takové chování v dospělosti přirozené. To samé se týká i kriminality.

Ale jaké jsou vlastně příčiny páchaní kriminality mladistvými devianty? Jaká opatření jsou mladistvým za páchaní trestné činnosti ukládána? Stoupá trestná činnost mladistvých? Jaké trestné činy mladiství páchají nejčastěji? Na tyto otázky, i na spoustu jiných, na které se každý při pomýšlení na protiprávní jednání mladistvých ptá, chce autorka odpovědět právě v této práci. Dále zde chce rozpracovat ukládané tresty a opatření mladistvým podle dříve užívaného zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona (dále jen „trestní zákon“ nebo „TZ“) a podle dnes užívaného zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“).

Vypracováním této práce chce autorka docílit toho, aby si nejen mladiství, ale i ostatní lidé, kteří této problematice jen přihlíží, a nedávají ji dostatečný důraz, uvědomili, že výchova a působení na jedince v brzkém věku je stěžejní, protože jak John Locke tvrdil, dítě je tabula rasa, tedy nepopsaná listina/deska a jen výchovou se na ní píše. Soustředme se více na naše nejmenší, neboť právě oni jsou naší budoucností.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku kriminality mladistvých, konkrétně zjistit příčiny kriminality mladistvých a její fenomenologii. Vedlejším cílem je zjistit rozdíly mezi ukládanými opatřeními mladistvým podle původního trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.) a podle dnes účinného zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Kriminalita mládeže, konkrétně mladistvých, je trvale závažný společenský problém, neboť jaká je dnešní mládež, taková bude budoucí generace dospělých. Význam zabývat se touto kriminalitou, respektive jejími příčinami, je o to důležitější, že u mladé generace je předpoklad pozitivnějšího dopadu preventivních opatření než u dospělých pachatelů. Problematika kriminality mládeže je poměrně hojně zastoupena v odborné literatuře.

Ambicí práce je pokusit se zjistit příčiny kriminality mladistvých. Tohoto bude dosaženo analýzou literárních zdrojů a analýzou dat získaných z plánovaného dotazníkového šetření. Tedy v praktické části bude využita kvantitativní metoda výzkumu. Dále bude provedena analýza dat obsažených ve statistikách kriminality za účelem zjištění fenomenologie kriminality mladistvých.

Posledním cílem bude analyzovat opatření ukládaná mladistvým podle původního trestního zákona a podle současně platného zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Tohoto cíle bude dosaženo komparací právních úprav.

2 Vymezení základních pojmů

Pojmy, uvedené níže, nalezneme v různých právních úpravách. Některé z nich však jednotné vymezení pojmů nemají. Proto je důležité si některé z pojmů vyložit, pro snazší porozumění textu a pro účel této práce.

2.1 Osoba mladistvá

Za osobu mladistvou se považuje taková osoba, která v době, kdy bylo provinění spácháno, již dovršila patnáctého roku věku, přičemž se den 15. narozenin nepočítá, a která nepřekročila osmnáctý rok svého věku, kdy se den osmnáctých narozenin ještě počítá za osobu mladistvou.¹

K pojmu osoba mladistvá se váže i pojem osoba blízka věku mladistvého, na který můžeme narazit v trestním zákoníku. Jedná se o osobu ve věku mezi osmnáctým až devatenáctým, výjimečně dvacátým prvním, rokem věku.² Pokud by pachatel spáchal trestný čin v tomto časovém období, přihlíželo by se na věc jako na polehčující okolnost.³

2.2 Dítě

V ustanovení § 126 zákona číslo 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZk“) se uvádí: „*Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.*“ Druhá část věty, tedy „*pokud trestní zákon nestanoví jinak*“ upozorňuje na výjimky, kdy sám trestní zákon změní věkovou hranici dítěte z osmnácti let na nižší. Konkrétně je to například trestný čin vraždy, kdy je u §140 odst. 3 písm. c) TZk uvedeno, že se pro účel tohoto paragrafu, za osobu dítěte považuje osoba mladší patnácti let.⁴

¹ Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. 2003, částka 79/2003. Část první, Hlava I., §2, odst. 1., písmene c. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidí.cz/cs/2003-218/>.

² VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., a kolektiv. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 323 s.

³ *Trestní předpisy*. Ostrava – Hrabůvka: Sagit, 2017. Číslo 1208. 21s., Trestní zákoník, §41, písmene f.

⁴ SVATOŠ, R., *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 138 s.

Úmluva o právech dítěte je právní úprava, která také vymezuje pojem dítě jako osobu do osmnáctého roku věku, ale je tam dovětek, pokud zletilosti není dosaženo dříve.⁵

Další vymezení pojmu dítě, které je také trochu rozdílné, vymezuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který uvádí jako dítě osobu mladší patnácti let, tedy kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctého roku věku.⁶

2.3 Nezletilý

Nejprve bych chtěla vysvětlit pojem zletilý, ze kterého vychází slovo nezletilý. Zletilosti člověk nabude osmnáctým rokem věku a stane se plně svéprávným, což znamená, že může svým jednáním měnit, rušit nebo zakládat právní vztahy. To ale také neznamená, že nezletilý nemůže být způsobilý právním jednáním v plném rozsahu. Může být účastníkem takových právních vztahů, které jsou úměrné jeho věku. Plnou svéprávnost lze získat i dříve, a to, pokud osoba uzavře manželství nebo je jí svéprávnost přiznána. Z této definice nám vyplývá pojem nezletilý, který je opakem pojmu zletilý. Je to osoba, která nedovršila osmnáctého roku věku, nebo ta které nebyla svéprávnost uznána, nebo osoba, která neuzavřela před osmnáctým rokem věku manželství.⁷

2.4 Delikvence

Pod pojmem delikvence si můžeme obecně představit zločinnost dětí (dítě páchá čin jinak trestný) a mladistvých (který se dopouští provinění). Pokud bychom studovali tento pojem do hloubky, mohli bychom za delikvenci považovat i přestupek.⁸ „*Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“⁹ Za delikvenci lze tedy obecně považovat jednání či chování, které je v rozporu s jakoukoli normou.

⁵ Sdělení č. 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. 1991, částka 22/1991. Část I., článek 1.

⁶ Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. 2003, částka 79/2003. Část první, hlava I., §2 odst. 1, písm. b)

⁷ *Občanský zákoník*, zákon č. 89/2012. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2018. Číslo 1275. 15-16 s. §§30, 31.

⁸ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., a kolektiv. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 321s. ISBN 978-80-7400-429-2

⁹ Zákon č. 250 ze dne 12. července 2016 o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Část druhá, Hlava I., §5. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2016-250/>.

2.5 Provinění

Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění.¹⁰ Tedy pokud mladistvý pachatel spáchá trestný čin, neoznačuje se jeho chování za trestný čin, ale protiprávním činem provinění. U mladistvých se provinění nerozlišuje na přečin, zločin a zvláště závažný zločin, ale vždy pouze jako provinění.

2.6 Kriminalita

Kriminalita neboli zločinnost je jeden ze základních pojmů vědní disciplíny kriminologie a lze jednoduše charakterizovat jako kriminální (nezákonné) chování lidí, které je v rozporu s trestním zákonem. Rozsahem kriminality myslíme počet činů (trestné činy a činy jinak trestné, které spáchá trestně neodpovědná osoba) spáchaných na určitém místě (stát, kraj, okres, město) za určitou dobu (ve většině případů je to rok.).

Kriminalita má svou strukturu, tedy je rozdělena do jednotlivých hledisek podle společných rysů. Podle struktury může být zkoumána podle druhu kriminality, podle pohlaví, věku, podle území. Zkoumáním jednotlivých hledisek můžeme určit i dynamiku kriminality, tedy změnu kriminality za určité časové období, a to jak v intenzitě, struktuře tak i v rozsahu.¹¹

¹⁰ Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. 2003, částka 79/2003. Část první, Hlava I., §6, odst. 1. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2003-218/>.

¹¹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., a kolektiv. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 131-133 s.

3 Možné příčiny kriminality mladistvých

3.1 Teorie sociálních vazeb

Dřívější kriminologické teorie vysvětlovali především to, proč lidé provádějí protizákonné věci. Až Hirschi a jeho předchůdce Durkheim začali tvrdit, že každému jedinci, v souvislosti s naplněním cílů a uspokojováním svých potřeb, není deviantní chování cizí. Proto teorie sociálních vazeb (dále už jen „vazeb“) nezkoumá otázku, proč lidé nedodržují společností daná pravidla, ale proč je naopak dodržují.

Existují čtyři základní druhy vazeb a my mezi ně řadíme:

- Pouto člověka k ostatním lidem (attachment) – znamená, že jedinci záleží na tom, jaké o něm mají osoby v jeho okolí (rodina, spolužáci, přátelé, učitelé) mínění a snaží se chovat tak jak od něho očekávají.
- Oddanost vůči společnosti a jejím cílům (commitment) – vychází z toho, že se jedinec snaží něčeho v životě dosáhnout a to tím, že se vzdělává, buduje si kariéru a tím, se zařadí na imaginární místo ve společnosti a pokud se bude chovat nekomfortně z ohledu společnosti, mohl by o čas a úsilí, které vložil do budování kariéry a vzdělání, přijít i se společensky uznávaným postavením.
- Účast na konvenčních aktivitách (involvement) – je čas strávený společenskými aktivitami. Neboť právě volnočasové aktivity mládeže, jsou často řešeny a společně s preventivními opatřeními ukládány za delikt, které by měli omezit příležitosti jedince páchat další deliktní jednání.
- Víra ve společenské hodnoty a normy – spočívá v tom, že pokud jedinec nebude společenské hodnoty a normy uznávat a nebude v ně věřit, nebude je pravděpodobně ani respektovat a dodržovat.¹²

¹² MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015. 20-21 s.

3.2 Dědičnost

Dědičnost je jeden z vícera faktorů, které mají na chování jedince, případně dále na delikvenci, vliv. Genetická dispozice může způsobit např. hyperaktivitu či sníženou sebekontrolu a však tyto vlohy, pokud nejsou doprovázeny dalšími činiteli, nejsou odpovědné za delikvenci. Tedy genetické dispozice jen zvyšují riziko delikventního chování při působení dalších faktorů.¹³ „Na základě rozsáhlých výzkumů se soudí, že významný vliv dědičnosti se projevuje v oblasti inteligence, temperamentu, agresivity odolnosti vůči stresu, sklonu k depresím, plachosti, jazykových schopností a představitosti.“¹⁴ V psychologii se pro tuto potřebu používá pojem genetický potenciál, protože jak už jsem uváděla, s ohledem na dědičnost jde pouze o možnost probuzení genetické dispozice v rámci výchovy dítěte v rodině, která buď může určité vrozené vlastnosti prohlubovat, nebo potlačovat. Na dědičnost v kontextu delikventního chování zejména působí vlivy prostředí, v kterém jedinec vyrůstá.¹⁵

3.2.1 Studie dvojčat

Pokud sledujeme dědičnost jako jeden ze znaků delikvence, tak u dvojčat se provádí studie, ohledně míry vyskytující se vlastnosti mezi jednovaječnými a dvojvaječnými dvojčaty. U dvojvaječných dvojčat (dále „DZ“), která vznikla oplodněním dvou vajíček, je podoba v genetice obdobná jako u sourozenců, kteří se narodili stejným rodičům, ale v různou dobu. Zatímco u jednovaječných dvojčat (dále „MZ“) je genetická shoda největší jakou dva jedinci mohou vůbec mít.

Problém, který nastal při porovnávání vlivu genů a vlivu prostředí u dvojčat, byl právě u vlivu prostředí. Rodiče mající MZ dvojčata, vedou výchovu dvojčat podobně, ale rodiče od DZ dvojčat se chovají ke dvojčatům ve výchově odlišně, jakoby ke dvěma odlišně narozeným dětem. A už jen z tohoto aspektu vyplývá, že MZ dvojčata zažívají podobnější vlivy prostředí než DZ dvojčata.

Nejnámější studie dvojčat jsou dánské práce Christiansenovy a norské práce Dalgaard a Kringlena, které vychází z národních rejstříků populace a trestů. Výzkumem

¹³MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 22-23 s.

¹⁴ NAKONEČMÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vydání., Praha: Akademie věd České republiky, 2003, dotisk 2005. 81 s

¹⁵ NAKONEČMÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vydání., Praha: Akademie věd České republiky, 2003, dotisk 2005. 81 s.

došli k výsledkům, že delikvence mezi MZ dvojčaty je až třikrát větší než u DZ dvojčat a MZ dvojčata jsou tedy častěji trestána než DZ dvojčata a podobnější výchova DZ dvojčat zmenšuje rozdíl v kriminálním chování mezi DZ a MZ dvojčaty.¹⁶

3.3 Rizikové chování

V této kapitole se budeme zabývat rizikovým jednáním mladistvých. Často takové chování bývá předzvěstí delikventního jednání, nebo může sloužit jako varovný signál před pozdějšími riziky, neboť rizikové chování je podle některých zahraničních studií úzce spojeno s nezákonným jednáním.

Rizikové chování je takové jednání, kterým jedinec negativně vybočuje z norem a porušuje pravidla (společenská, školní.). V souvislosti s porušováním pravidel a nedodržováním norem se jedná o ty aktivity, kterými zákony přímo neporušují. Jde například o pití alkoholu, užívání kanabisu, záškoláctví.¹⁷ Mladistvý se rád účastní pro ně typických akcí, přičemž jejich účast je spíše projevem protestu proti dohodě s rodiči a potřeby odlišit se od obvyklých společenských norem. A jejich přítomnost je často spojována s užíváním návykových látek a ostatně i hledání neobvyklých zážitků.¹⁸ Existuje mnoho studií, které poukazují na reciprocitu vztahu konzumace alkoholu, nebo užívání kanabisu s delikventním chováním.¹⁹ „*D'Amico et al. (2008) nebo Huizinga et al. (2000) připomínají také existenci obráceného směru tohoto vztahu, tj. že delikvence může predikovat užívání drog a alkoholu nebo jeho reciprocitu.*“²⁰

3.3.1 Konzumace alkoholu

Za alkohol se podle zákona o ochraně před škodami způsobenými tabákem, alkoholem a návykovými látkami považují lihoviny, víno, pivo s vyšším obsahem procenta alkoholu než je 0.5 %.

¹⁶ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 23-24s.

¹⁷ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015.46- 48 s.

¹⁸ NAKONEČMÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vydání., Praha: Akademie věd České republiky, 2003, dotisk 2005. 387 s.

¹⁹ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015.48 s.

²⁰ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015. 48 s.

Z jednorázového užívání alkoholu je výsledkem opilost. Účinky alkoholu se liší od množství užitého alkoholu na tři stádia. Prvním je uvolnění, odpadnutí zábran v komunikaci, zvýšená důvěryhodnost k ostatním, člověk je více sebejistý, špatně odhaduje vzdálenosti. Druhým je motání se, ztrácení rovnováhy, špatná motorika, agresivita. A posledním stádiem je akutní intoxikace alkoholem, dochází ke změnám povahy charakteru, nadměrné lhavosti a ve většině případů končí bezvědomím a paralýzou.²¹

Alkohol svým působením způsobí potlačení morálních a sociálních zábran, který má často za následek páchaní deliktu. Pokud potřebujeme vědět, do jaké míry bylo chování pachatele ovlivněno alkoholem, musíme vycházet ze znaleckého posudku. Pokud však pachatele chytíme při páchání TČ, můžeme provést orientační vyšetření na alkohol pomocí dechové zkoušky. Pokud výsledek dechové zkoušky vyjde jako pozitivní, je nutno vykonat laboratorní analýzu krve, případně i moči pachatele.²²

Trestnou činnost způsobenou alkoholem tedy dělíme na TČ, které souvisejí s výrobou nebo konzumací alkoholu a na ty, u nichž alkohol působí na jejich chování.²³

3.3.2 Užívání kanabisu

Kanabis neboli konopí je rostlina, z které může vzniknout více možných alternativ. Rozlišujeme je od sebe množstvím látky THC (tetrahydrocannabinolu). Nejčastěji užívanou formou je marihuana, která se vyznačuje užíváním sušených nebo jinak upravených listů konopí. Druhou nejčastěji užívanou alternativou je hašiš, který obsahuje daleko vyšší množství látky THC než je v marihuaně.²⁴ „*Hašiš je ve skutečnosti droga vyrobená z pryskyřice, která se vyskytuje v květenství samičích rostlin z rodu konopí.*“²⁵

Tak jako i u jiných druhů rizikového chování, tak i u užívání kanabisu má na samotné užívání konopí vliv rodinné prostředí. Z mnoha studií vychází, že jedinci, kteří například nemají dostatečnou podporu od rodiny, nebo v poslední době zažili úmrtí

²¹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., a kolektiv. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 508–509 s.

²² ZAPLETAL, J., *Kriminologie*. 4. vydání, Praha: PA ČR, 2002. 47 s

²³ Tamtéž

²⁴ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015. 54-56 s. ISBN 978-80-7387-860-3.

²⁵ Hašiš - Co to je, jak se vyrábí, jaké má účinky a více. [cit. 2021-09-24] Dostupné z WWW: <https://www.weedshop.cz/blog/co-je-to-hasis-a-jak-souvisi-s-konopim/>

v rodině, rozvod rodičů a jiné, mají větší sklon k užívání marihuany než jedinci, kteří mají dobré rodinné zázemí.²⁶

Mladiství, kteří užívají marihuanu nebo hašiš, mají blízko k jiným formám rizikového chování jako je například záškoláctví, konzumace alkoholu, ale je u nich i větší pravděpodobnost páchaní delikventních činů.²⁷

3.4 Rodina

Rodina je považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním dětem umožňuje kriminální chování.²⁸

Při rozebírání příčin kriminality mládeže se jako nejčastější příčina objevila právě rodina a to v kontextu, kdy rodina nějakým způsobem selhala, přesněji že vztah mezi dítětem a rodiči v dětství selhal, rodinné prostředí nebylo stabilní, rodiče nebyli starostliví. To pak mělo za následky například poruchy sociální přizpůsobivosti u jedince v budoucnu.²⁹

3.4.1 Rodinný život

Děti žijící jen s jedním rodičem, ve většině případů s matkou, mají více problémů ať už zdravotních, nebo ve škole, tak i větší množství delikventního chování, než děti vyrůstající s oběma rodiči. Podle výzkumu mají jedinci žijící s oběma rodiči, hlavně otcem, menší nutkání páchat delikvenci, než jedinci žijící bez otce, nebo s nevlastním otcem.³⁰

Rodinné zázemí může být prolínáno i množstvím negativních vlivů, a to i bez přičinění rodičů jako je ztráta blízké osoby. Však ve většině případů za narušení zdravé psychiky dítěte má vliv antisociální chování rodičů jako je užívání návykových látek, nebo forma domácího násilí. Tyto jevy mohou mít za vinu delikventní chování mladistvého, a to kvůli napětí, nespokojenosti dítěte či kvůli upoutání pozornosti na sebe sama. Jedinec toto chování vnímá a může ho brát jako formu „správného“ chování

²⁶ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015. 56-57s.

²⁷ Tamtéž

²⁸ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 37s.

²⁹ SCHUBERT, L., *Problémy s kriminalitou mládeže*. Prvé vydanie, Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akademie vied, 1967. 49 s.

³⁰ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 37-48s.

a následně se může antisociální chování rodičů odrážet ve vlastní násilné či drogové delikvenci jedince.³¹

Mladiství, kteří jednají delikventně, popisují svoje rodinné prostředí jako chladné a rodiče jsou popisováni jako pasivní, odmítaví, bez zájmu o ně samé, nebo s velkými nároky. Tímto je způsobeno, že si jedinec vytvoří nedůvěru nejen k rodičům, ale i obecně ke všem dospělým. Dále děti, které vyrůstají v rodinách, kde je velké množství konfliktů mezi rodiči, mají větší sklon k delikventnímu jednání než děti, které žijí v klidném prostředí. A nejde jen o konflikty mezi rodiči, ale i rozepře mezi sourozenci navyšuje riziko budoucí kriminality mladistvého.³²

V souvislosti s výchovou bylo zjištěno, že u dětí, které byly přísněji trestány za své socializační problémy, se v následujících letech sledovala četnější trestná činnost než u dětí, které nebyly přísně nebo nikterak trestány za své problematické chování. Tím se potvrdil předpoklad, že děti, se kterými je zacházeno s násilím, jsou na tom v kriminalitě hůře než jedinci, kteří jsou vychováváni mírnějšími tresty a třeba domluvami.³³

3.4.2 Rysy chybné rodičovské výchovy

- Pokud dítěti chybí uspokojování základních potřeb ze strany rodiny, (tím se myslí například potřeba lásky a bezpečí, jistoty, dostatek motivace.) dochází k citovému strádání, a tím se dítě upne na osoby stojící mimo rodinu, které mu nějakým způsobem tyto potřeby uspokojují
- Pokud rodiče jedince až příliš omezují, vše mu zakazují a nepodporují ho v jeho rozhodnutí, podporují tím sociální nezpůsobilost, která se později ukáže v jeho plachosti, stydlivosti, a celkové nejistotě vystupování před lidmi.
- Pokud je výchova jednostranně nasměrována na jeden cíl, kterého musí jedinec za každou cenu dosáhnout, dochází k antisociálnímu jednání dítěte.
- Nedostatečné působení na dítě po stránce mravní může způsobit, že nebude jednat v souladu se zásadami etiky a to může vyvrcholit ke kriminálnímu jednání.
- Pokud rodič podporuje dítě v negativním vidění sama sebe, utváří to v jedinci tvrzení, že se liší od většiny, že on je mezi dobrými ten špatný.

³¹ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015., 79.80 s.

³² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 46-48 s.

³³ KUČHTA, J. a kolektiv. *Kriminologie*. I. část. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 27-29 s.

- Pokud dítě postrádá porozumění od rodičů a jejich péči, může dojít ke stavům úzkosti ze strany jedince.³⁴

3.4.3 Vliv ústavní výchovy

Specifický okruh dětí, tvoří děti, které nikdy rodinné prostředí nepoznaly, a to kvůli vyrůstání ve školských zařízeních (dále jen „zařízení“). Tyto děti mají kvůli vyrůstání bez rodičů, problém navazovat vztahy a najít v nich důvěru. Mají také málo zkušeností se životem mimo zařízení, a proto může být jejich pozdější delikventní chování známkou naivního vidění světa bez vztahu a respektování dospělého. Důsledkem je potom, že jejich adaptace na ústavní život je pro ně lepší než realita ve vnějším světě, a proto pro ně může být později vazba, nebo vězení příjemnějším prostředím připomínající zařízení, v nichž vyrůstaly.³⁵

Zařízeními se podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů rozumí:

- Diagnostický ústav – *„Diagnostický ústav přijímá děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou; děti s uloženou ochrannou výchovou také na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dětí a volné kapacity jednotlivých zařízení umísťuje do dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů.“³⁶*
- Dětský domov- *„Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.“³⁷*
- Dětský domov se školou- *„Účelem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti*

³⁴ KUČHTA, J. a kolektiv. *Kriminologie*. I. část. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 27-29 s.

³⁵ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 43 s.

³⁶ Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Část první, Hlava II., § 5. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-109/zneni-20140101>.

³⁷ Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Část první, Hlava II., § 12. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-109/zneni-20140101>.

- s nařízenou ústavní výchovou,
 - mají-li závažné poruchy chování, nebo
 - které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči, nebo
 - s uloženou ochrannou výchovou,
 - jsou-li nezletilými matkami a splňují podmínky stanovené v písmenu a) nebo b), a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou.³⁸
- Výchovný ústav- „Výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.“³⁹

Ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů stanoví že: „Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let (dále jen „dítě“), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.“⁴⁰

3.5 Školní prostředí

Škola má kladný a negativní výčet vlastností. Na jednu stranu je institucí, která má žáky a studenty vést ke slušnému chování a mimo vzdělání je do jisté míry také vychovávat a poněvadž děti ve škole tráví spoustu času, tak prostřednictvím učitelů, vychovatelů a jiných zaměstnanců školy, dochází i k sociální kontrole. Na druhou stranu je institucí, kde se delikvence často uskutečňuje. Může napomáhat tím, že seskupuje žáky

³⁸ Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Část první, Hlava II., § 13. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-109/zneni-20140101>.

³⁹ Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Část první, Hlava II., § 14. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-109/zneni-20140101>.

⁴⁰ Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Část první, Hlava I, § 1 odst. 2. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-109/zneni-20140101>.

nebo studenty s úmyslem vzdělávat, ale děti se mohou mezi sebou například vzájemně pobízet k delikventnímu jednání. Pro některé žáky a studenty může být škola místo, kde se setkávají mimo jiné i s potencionálními oběťmi své deviace.⁴¹

Oběť pro šikanu ve škole, může svým jednáním nevědomky určit útočníkovi i učitel a to tím, že se ke slabšímu jedinci chová s nezájmem či agresivně. Pro správný vývoj dítěte, může být postoj učitele k žákům a výuce nežádoucí. Učitel soustředěn jen na obsah výuky a kritiku dětí, podporuje u žáků a studentů pocit neschopnosti a celkového vnitřního pocitu nepohody. Naopak učitel, který nechce, aby tyto pocity studenti měli, se snaží s nimi komunikovat tak, aby prohluboval vzájemný vztah a napomáhal k ochotné, spolupracující skupině ve třídě.⁴²

Dále důležitým atributem školy, je sankce za nepovolené, nežádoucí chování. Jsou důležité kvůli představě dětí o tom, že každé jejich chování má své hranice, a aby si byly vědomi o sankci, která nastane za případné překročení těchto hranic. Je tedy důležité, aby se ze strany školy přestupky nepřehlíželi, aby pravidla slušného chování byla srozumitelná, rozhodnutí učitelů a ředitele bylo objektivní a aby si mohli případně svoje deviantní chování odčinit.⁴³

3.6 Vrstevnické party

Pro tzv. rizikovou mládež, která nevyrůstá v normálním rodinném prostředí, je parta vrstevníku mnohem důležitější než pro jedince, kteří mají harmonické rodinné prostředí. Nároky pro to být součástí vrstevnické skupiny jsou často pro jedince vysoké. Nejde jen o způsob chování, vyjadřování a oblékání, ale i o přijetí druhu hudby, postojů ke škole, rodině, v některých skupinách je i důležité užívání alkoholu nebo drog apod. K samotnému delikventnímu chování jsou někdy party přinuceny způsobem trávení volného času, kdy ho tráví v hernách, na diskotékách, nebo jen užívají alkohol či drogy a již nemají prostředky na tyto činnosti, tak si prostředky obstarají pomocí delikvence.⁴⁴

A však i samotné začlenění do této skupiny může být pro jedince stresující, ať už pochází z rodiny, která o něj má zájem nebo nikoliv. Stres může vycházet z obav, zda

⁴¹ MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015., 89-91 s.

⁴² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání., aktualizované. Praha: Portál, 2011. str. 74-77.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*. 1. vydání, Praha: PA ČR, 2001. str. 38.

zapadá do skupiny vrstevníků, zda má stejné hodnoty a cíle. A však u jedinců, kteří mají od rodiny nízkou podporu v tom, co dělají, je více pravděpodobné, že právě toto hledají u vrstevnické skupiny. V některých západních zemích, je dokonce povinnost spáchat TČ, kdy při jeho dokonání je teprve brán jako člen party. Členové party, spáchaného TČ zneužívají pro vydírání, když po „nováčkovi“ něco nárokují a pro jistotu splnění vyhrožují, že jestli tak nesplní, čin, který spáchal, oznámí policii.⁴⁵

Delikventní party v České republice skoro vždy vznikají z jedinců, kteří se již dobře znají, a to z jedné instituce, kterou navštěvují. Málokdy jde o vrstevníky, kteří mají stejné místo bydliště, nebo bydlí na stejném sídlišti (tak tomu je v západních zemích).⁴⁶

Hlavní příčinou delikventního chování v těchto skupinách je nejspíše snaha zapadnout mezi členy skupiny a ukázat se jako delikvent, což je nejspíše vyžádáno atmosférou ve skupině, kdy se nemůže už ze spáchání činu vymluvit, protože by se jim zjevil jako slaboch.⁴⁷

⁴⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*. 2. vydání, Praha: Portál, 2003. 83-84 s.

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ Tamtéž

4 Fenomenologie kriminality mladistvých

V této práci je fenomenologie kriminality směřována na porovnání kriminality mladistvých za období před koronavirem, konkrétně na roky 2017, 2018 a 2019 s kriminalitou mladistvých v letech 2020 a 2021 kdy se nákaza dostala i do ČR a bylo toto téma nejaktuálnější. Informace použity do tabulek a grafů jsou čerpány z policejních statistik a jedná se o data z registrované kriminality. To je taková, která je nějakým způsobem oznámena policii, tedy o ní policie ví a je řešena. Existuje i latentní druh kriminality. To je takový druh, kdy se ve skutečnosti protiprávní jednání stalo, ale policie o něm z nějakého důvodu neví, nebyla s ním seznámena.

4.1 Základní pojmy

Nejprve vyjasnění pár základních pojmů, které se v této kapitole budou objevovat:

- **Násilná kriminalita** – jde o úmyslné užití fyzického násilí, nebo samotné pohrůžky násilím. Za nejzávažnější případy násilné kriminality se považuje vražda, ublížení na zdraví, loupež, pronásledování nebo týrání osoby ve stejné domácnosti a jiné.⁴⁸
- **Mravnostní kriminalita** – pod tento pojem spadají:
 - Trestné činy omezující svobodné rozhodování v oblasti sexuálního života- např. znásilnění, sexuální nátlak...
 - Trestné činy ohrožující mravní a tělesný vývoj dítěte- např. dětská pornografie, svádění dítěte k pohlavnímu styku...
 - Trestné činy, které ohrožují některé mravní zásady- např. nakládání s dětskou pornografií, kuplířství.⁴⁹
- **Majetková kriminalita** – jedná se o TČ, které jsou směřované proti vlastnictví a majetku. Je to tedy nějaký útok proti majetku, který má ve vlastnictví jiná osoba. Tyto TČ jsou vymezeny v X. hlavě zvláštní části trestního zákoníku.⁵⁰

⁴⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Zpravodajství, násilná trestná činnost. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/nasilna-trestna-cinnost.aspx>

⁴⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Prevence, Sexuální a mravnostní trestné činy. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/sexualni-a-mravnostni-trestne-ciny.aspx>

⁵⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Prevence, Majetkové trestné činy. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-majetkove-trestne-ciny.aspx>

- **Ostatní kriminalita** – do ostatní kriminality jsou zařazeny takové TČ, které nelze zahrnout do ostatních kategorií a je zde hojně zastoupen trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.⁵¹
 - **Zbývající kriminalita** – zbývající kriminalitu zastupují takové TČ, které nelze zahrnout do ostatních kategorií a jsou to zejména: trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství či zanedbání povinné výživy.⁵²
 - **Hospodářská kriminalita** – tato kriminalita se od ostatních odlišuje tím, že nejde o kriminalitu násilnou, neužívá se tedy při hospodářské trestné činnosti násilí, ale charakteristickým rysem pro ní jsou dopady na ekonomiku a vnitřní stabilitu státu. Pro představu pod hospodářskou kriminalitu spadají trestné činy z oblasti daní, poplatků, padělání peněz, ale také trestná činnost v oblasti životního prostředí a ochrany autorských a průmyslových práv.⁵³
- Vojenské trestné činy** – tyto činy vymezuje XII. hlava trestního zákoníku a představují je například násilí vůči nadřízenému, porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti, urážka mezi vojáky, neuposlechnutí rozkazu a jiné.⁵⁴

4.2 Statistická data

V tabulce jsou vyobrazena statistická data kriminality mladistvých z let 2017-2021, kdy u jednotlivých let je uveden počet skutků za konkrétní TČ a v závislosti na rok je i uveden počet protiprávního jednání mladistvých obecně bez konkrétního vymezení. Tabulka znázorňuje všech 5 let vedle sebe, k porovnání období před koronavirem a období, kdy se v ČR objevila a rozšířila nákaza. Porovnání těchto dvou období je zajímavé, protože na podíl kriminality v posledních letech má neodmyslitelný podíl pandemie koronaviru, která měla za vinu mnoho omezujících opatření a nařízení. Například u mladistvých, u kterých jsou důležité volnočasové aktivity, se těchto aktivit nemohli dále zúčastňovat, protože kroužky byly zavřeny. Páchali tedy mladiství trestné činy v době koronaviru více, nebo naopak byla kriminalita na ústupu?

⁵¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistika kriminality. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-kriminality-615020.aspx>

⁵² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistika kriminality. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-kriminality-410600.aspx>

⁵³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Útvary policie ČR, Odbor hospodářské kriminality. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-hospodarske-kriminality-adresa-pro-pisemny-styk.aspx>

⁵⁴ *Trestní předpisy*. Ostrava – Hrabůvka: Sagit, 2017. Číslo 1208. 100-105 s.

Tabulka 1 Statistika kriminality mladistvých v letech 2017-2021⁵⁵

Druhy trestných činů	2017	2018	2019	2020	2021
Násilné trestné činy	467	512	498	442	458
Mravnostní trestné činy	252	319	340	256	204
Majetkové trestné činy	1135	950	939	856	757
Hospodářské trestné činy	144	127	118	114	62
Ostatní trestné činy	573	678	601	634	537
Vojenské trestné činy	0	0	0	0	0
Zbývající trestné činy	65	70	76	70	63
Všechny trestné činy	2636	2656	2572	2372	2155

Zdroj: vlastní zpracování z dat obsažených v policejních statistikách

Tato tabulka obsahuje data z obou období a jsou od sebe odděleny černou tlustou čarou, kdy nalevo máme data z dob před koronavirovou pandemií a vpravo jsou počty uvedené v období pandemie.

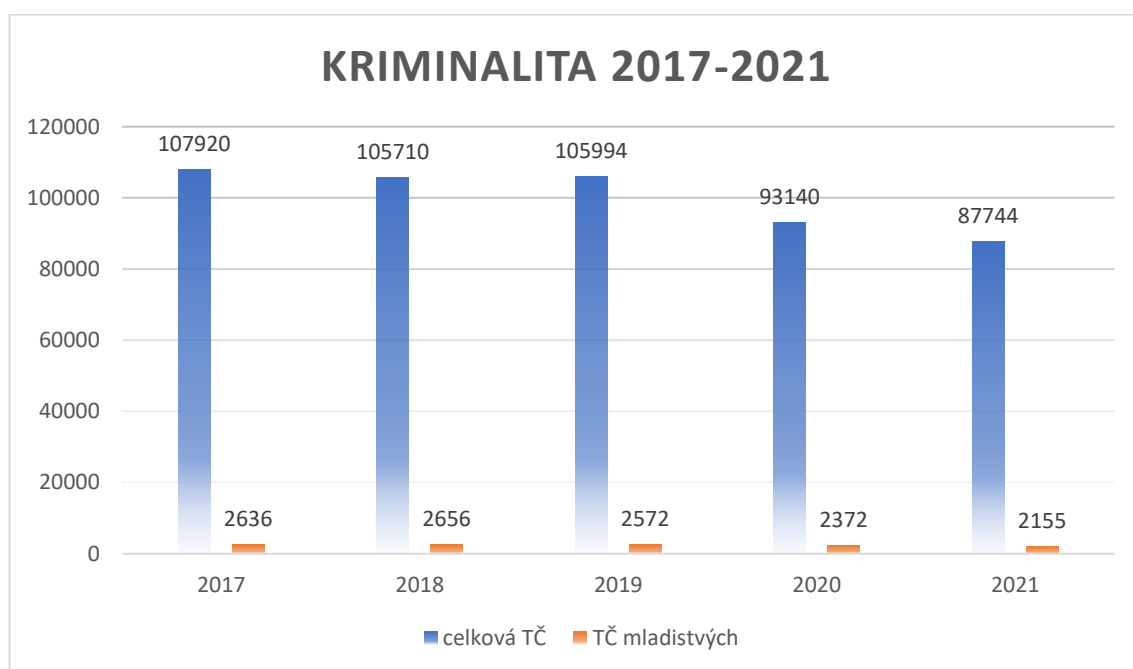
Z roku 2017 na rok 2018 celková kriminalita mladistvých se zvýšila o pár desítek případů. Největší změnu jsme zaznamenali u klesající majetkové kriminality, která z uvedených kategorií klesla o největší počet případů. Nárůst počtu spáchaných provinění za rok 2018 je nejrazantnější u násilné a mravnostní kriminality a u ostatních trestných činů. Z roku 2018 na rok 2019 došlo k nepatrnému úbytku u celkové kriminality mladistvých, za který z velké části může pokles počtu u ostatních TČ. Na rok 2020 se

⁵⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

počet celkové trestné činnosti mladistvých opět zmenšil, a to až o neuvěřitelné dva tisíce. A je patrné, že se od roku 2018 počty u jednotlivých druhů zmenšili o desítky. O další dva tisíce případů ubyl i počet na rok 2021. Největším pokles představují hospodářské trestné činy, jejichž počet je nižší až skoro o polovinu počtu trestných činů za rok 2020. Můžeme už jen diskutovat, zda koronavirová pandemie, která přinesla do ČR omezující opatření a nařízení, může za to, že provinění spáchané mladistvými mají klesající charakter, ale podle statistik je právě rok 2020 pro kriminalitu mladistvých zlomový.

Následující graf je tvořen ze dvou sloupců na každý rok a týká se celkové kriminality. Modrý sloupec znázorňuje všechny pachatele a vedle umístěný oranžový sloupec představuje počty mladistvých pachatelů za konkrétní rok.

Graf 1 Statistika kriminality vývoje mladistvých pachatelů s porovnáním s vývojem kriminality všech pachatelů za roky 2017-2021.⁵⁶

Zdroj: vlastní zpracování z dat obsažených v policejních statistikách

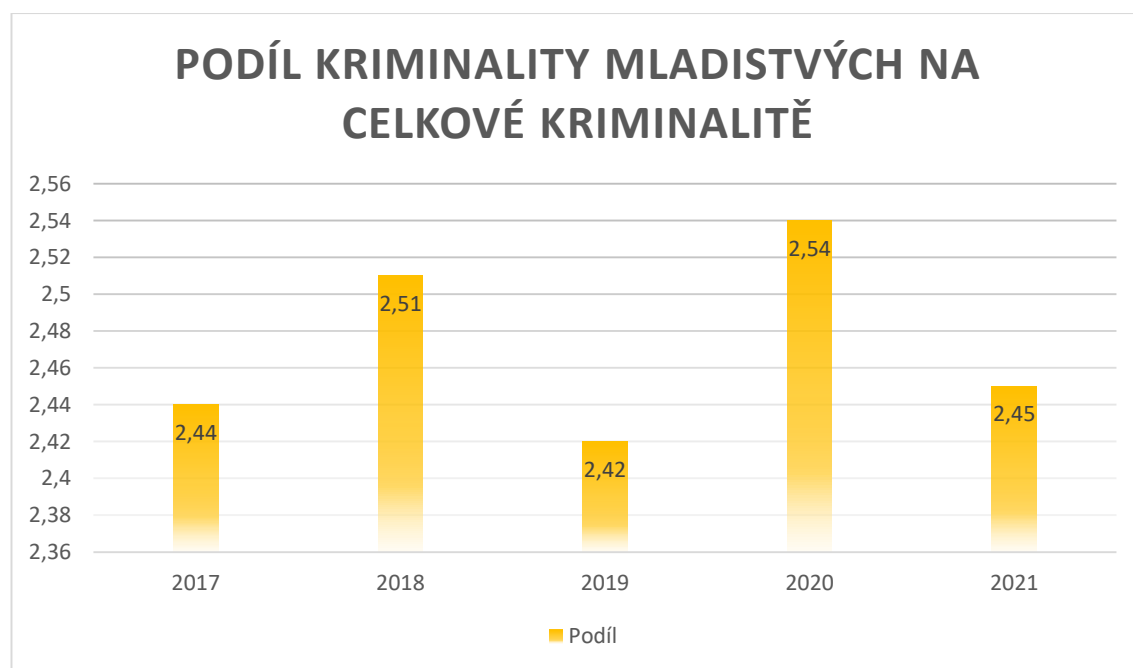
Z roku 2017 na rok 2018 celková kriminalita klesla o více jak dva tisíce případů, ale za to počet spáchaných delikventních činů mladistvých se zvýšil. V roce 2019 kriminalita nepatrně stoupla ve srovnání s rokem 2018, za to kriminalita mladistvých klesla skoro o tisíc registrovaných případů. Rok 2020 nám přinesl nejen pandemii, ale také pokles kriminality o více jak jedenáct tisíc trestných činů. U kriminality

⁵⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

mladistvých došlo k doposud největšímu poklesu, a to až o dva tisíce. U roku 2021 je až překvapivé, jak počty skutků klesly, kriminalita mladistvých se zmenšila s porovnáním s předchozím rokem o další necelé dva tisíce případů a představuje tak nejmenší číslo za posledních pět let. Počet celkové kriminality na rok 2021 také o tisíce případů klesl. Na grafu si můžeme povšimnout, že nákaza covid-19 má na celkovou kriminalitu vliv, kdy rok 2020 je u snížení počtu TČ zlomový a i nadále klesá. U kriminality mladistvých počet TČ do roku 2019 má rostoucí charakter a od roku 2019 se množství protiprávního jednání způsobené mladistvými snižuje a každým nadcházejícím rokem kriminalita ustupuje razantněji.

Následující graf znázorňuje ty samé data jako graf číslo jedna, ale na tomto si ukážeme, jaký podíl tvoří kriminalita mladistvých pachatelů ke všem pachatelům u celkové kriminality.

*Graf 2 Vývoj podílu mladistvých pachatelů ke všem pachatelům u celkové kriminality*⁵⁷

Zdroj: vlastní zpracování dat z policejní statistiky

Tento graf nám znázorňuje jednotlivé procentuální podíly kriminality mladistvých pachatelů na celkové kriminalitě za roky 2017 až 2021. Nejnižší podíly mladistvých deviantů můžeme spatřit v letech 2017 a 2019, kdy rozdíl mezi těmito dvěma lety jsou

⁵⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

pouze dvě setiny procenta. Když se podíváme na graf číslo jedna, zjistíme, že právě rok 2017 s druhým nejnižším podílem je co do počtu celkové kriminality nejpočetnější a v počtu kriminality mladistvých je druhým nejvyšším číslem. I přes tyto čísla se stává jeho podíl druhý nejmenší. Nejnižší podíl za posledních pět let má rok 2019 s jeho 2,42 % na celkové kriminalitě i přes to, že celková kriminalita je druhá nejvyšší a kriminalita mladistvých pachatelů je jen o 64 případů nižší než v roce 2017, který obsadil druhé místo v tabulce s nejnižším procentuálním podílem. Rok 2021 se zapsal jako třetí nejnižší s podílem 2,45% mladistvých pachatelů z celkového počtu pachatelů i přes to, že jeho čísla jsou ze všech pěti let ta nejnižší. Další údaj, který nám graf číslo dva poskytuje je, že druhý nejvyšší podíl s 2,51% má rok 2018. Je to rok, který má nejvyšší počet spáchaných proviněních od roku 2017 po rok 2021. A jako poslední nám zbyl rok 2020, který sice podle grafu jedna je druhým nejlepším co se týká počtu spáchaných trestných činů, neboť má druhé nejnižší čísla, ale zdání někdy klame. Protože právě rok 2020 má podíl nejvyšší a to 2,54%. Liší se od předcházejícího roku, který má nejnižší podíl, o 0,12% je to nejvyšší skok mezi hodnotami podílu a dělí je od sebe pouze jeden rok. Podle dat z předcházejícího grafu je to dáno tím, že celková kriminalita z roku 2019 na rok 2020 neskutečně klesla, a to o více jak deset tisíc případů za to pokles kriminality mladistvých nebyl s porovnáním s celkovou kriminalitou tak razantní.

5 Kontrola kriminality mladistvých

Spočívá ve snižování počtu protiprávních jednání, nebo alespoň v zastavení růstu zločinnosti a snižování její kvality tím, že se sníží nebezpečnost a závažnost TČ.⁵⁸

Pokud chceme, aby společnost prosperovala, musíme se postarat o bezpečnost členů této společnosti, a to za pomoci kontroly kriminality. Této kontroly dosáhneme pomocí prevence a represe.

Prevence i represe pro svoji funkčnost potřebují analyzovat dosavadní vývoj, nynější stav, strukturu kriminality a provádět prognózu kriminality. I přes tyto společné znaky se od sebe odlišují, a to formou využití prognózy kriminality. Prevence prognózu kriminality využívá, neboť každé preventivní opatření vychází právě z prognózy a předvídatelnosti událostí, kterou jsou pro společnost nežádoucí. Zkráceně řečeno prevence prognózu použije na vytváření preventivních opatření. Na druhou stranu represe používá prognózu pro přípravu opatření, kvůli potřebě aplikace opatření v budoucnu. Tím se předejde možnosti, že by orgány nebyly připraveny na různé nadcházející situace.⁵⁹

Kontrola kriminality mladistvých je zakotvena i v legislativních dokumentech jako je:

- Listina základních práv a svobod, zákon č. 2/1993 Sb., ve kterém jsou mimo jiné uvedena určitá ustanovení jako například, že zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena, péče o děti a jejich ochrana jsou právem rodičů apod.
- Zákon o sociálně právní ochraně dítěte, zákon č. 359/1999 Sb., upravuje případy, kdy se rodiče nemohou nebo nechtějí starat o své děti, nebo je jejich výchova nedostatečná.
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který slouží jako lex specialis pro ostatní právní odvětví zabývající se protiprávními činy mládeže. Tento zákon upřednostňuje výchovná a ochranná opatření před trestními. Ustanovení v tomto zákoně jsou využívána probačními úředníky.⁶⁰

⁵⁸ ZOUBKOVÁ, I., *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 76 s.

⁵⁹ KIŠŠOVÁ, M., ONDICOVÁ, M., *Aktuálne problémy kriminologickej prognostiky VIII*. Bratislava: Akadémia Políciejního zboru v Bratislave, 2017. 7-8 s.

⁶⁰SVATOŠ, R., *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 101-102 s.

- Občanský zákon č. 89/2012 upravuje v části druhé, II. hlavy, oddílu 2 a následujících otázky osvojení, péče o dítě a jeho ochranu, rodičovskou odpovědnost, zastoupení dítěte, výživné a jiné.⁶¹

5.1 Represe

Jde o reakci státu a jiných orgánů na již spáchaný protiprávní čin. Pomocí represe dochází k zásahu do práv občana, proto je rozpracována v zákonech a před samotnou represí by měly být užity prostředky práva správního, občanského, obchodního... Z toho vyplývá, že by se tento prostředek kontroly kriminality měl užívat jako poslední možnost, a to v krajních případech.⁶²

Represe nastává, pokud se někdo dopustí protiprávního činu, který je odhalen. Pokud tomu tak je, tak jedinec musí počítat s tím, že mu bude za spáchaný čin udělen trest. Cílem trestu je, aby lidé, které páchají nebo spáchali TČ, dále nepokračovali v podobném jednání, nebo aby jej neopakovali a chránit společnost před takovými pachateli.⁶³

Složkami zabývající se represí jsou všechny složky trestní justice, tedy soudy, státní zastupitelství, policie, vězeňská služba, probační a mediační služba apod.⁶⁴

5.2 Prevence

Pojem prevence se vymezuje jako ochrana, předcházení jevům.⁶⁵ Prevence je jednou ze dvou forem kontroly kriminality při čemž první je represe. Pro účel práce si pod pojmem prevence konkrétně představíme ochranu formou nerepresivních prostředků (plány prevence, preventivní strategie, preventivní programy prevence) před protiprávním jednáním mladistvých, nebo samotné zabraňování mladistvým v páchání provinění či snižování příležitostí a motivací pro samotné vykonání trestné činnosti. Za cíl prevence tedy můžeme označit snahu snížení kriminality nebo alespoň docílit zastavení růstu kriminality u počtu trestných činů do budoucna.⁶⁶

⁶¹ *Občanský zákoník*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2018, číslo: 1275. str. 5.

⁶² ZOUBKOVÁ, I., *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 211 s.

⁶³ TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie*. 1. vydání, Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2010. 169-170 s.

⁶⁴ SVATOŠ, R., *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 32 s.

⁶⁵ SVATOŠ, R., *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 13 s.

⁶⁶ SVATOŠ, R., *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 13-15 s.

Hlavní cíl u prevence kriminality mladistvých představuje minimalizace vzniku opakovaného delikventního jednání. Tento cíl je realizován pomocí preventivních programů. Programy jsou zaměřeny na pomoc rodinám, ale i na pomoc ve školách prostřednictvím různých prostředků, kterými se snaží působit na konkrétní možnosti, které dovolují páchat TČ. Programy mají technický a administrativní charakter. V posledních letech je kladen důraz na prevenci mladistvých na místní úrovni, kterou představují řady preventivních pokusů ve školách, sídlištích, zájmových kroužcích apod.⁶⁷

5.2.1 Subjekty prevence

Subjekty zabývající se prevencí kriminality jsou: orgány činné v trestním řízení (dále „OČTR“), které tvoří státní zastupitelství, soudy, policie a dalšími subjekty jsou zájmová sdružení občanů, církve, orgán sociálně právní ochrany dítěte (dále „OSPOD“) apod. Tyto i jiné subjekty provádějí prevenci tím, že působí na kriminogenní faktory (sociální podmínky, příčiny a podmínky kriminality, potenciální pachatele či oběti) a na příležitosti a podmínky k páchání kriminality. A tímto působením vznikají překážky ke spáchání protiprávního jednání.⁶⁸

5.2.2 Obsahové členění prevence

- **Sociální prevence** – představují ji činnosti působící na proces, kterým se jedinec začleňuje do společnosti a jiné aktivity s cílem dosáhnout změny v oblasti nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, u kterých se má za to, že jsou zásadními příčinami páchání TČ. Sociální prevence je svým způsobem zaměřena na potencionálního pachatele, tedy na osobu, která je podněcována nějakou potřebou a současně jí chybí jakýsi stimulant chování, jenž by osobě zabránil k uspokojení potřeby nelegální formou. Sociální prevence pramení ze správného plnění funkce rodiny, zaměstnání, školství...
- **Situační prevence** – opírá se o zkušenosti, které jsou známé z předchozích protiprávních činů. Že se určitý druh kriminality stal za určitých okolností, v určitou dobu, nebo na konkrétním místě. Poučí se ze spáchaných deliktů a snaží se snížit počet nabízejících se příležitostí ke spáchání TČ, nebo aby uskutečnění TČ bylo obtížné a pachateli se riziko v závislosti na vynaložené námahu

⁶⁷ ZAPLETAL, J., Kriminologie. 4. vydání, Praha: PA ČR, 2002. 24-25 s.

⁶⁸ SVATOŠ, R., *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 13-15 s.

nevyplatilo. Situační prevence se tedy zaměřuje na maximalizaci překážek a rizik při páchání protiprávního jednání a minimalizování prospěchu pro pachatele při jeho dokonání.

- **Prevence viktimmnosti** – její základy stojí na rozvržení bezpečného chování s ohledem na různost kriminálních situací. Také záleží na psychické připravenosti potencionálních obětí. ⁶⁹ „V praxi se jedná o skupinové a individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností.“ ⁷⁰

⁶⁹ ZAPLETAL, J., *Prevence kriminality*. 2. přepracované vydání, Praha: PA ČR, 2005. 13-24 s.

⁷⁰ ZAPLETAL, J., *Prevence kriminality*. 2. přepracované vydání, Praha: PA ČR, 2005. 24 s.

6 Opatření ukládaná mladistvým

Tato kapitola bude zaměřena na definice opatření ukládaná mladistvým podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže a následnou komparací s opatřeními ukládané mladistvým, a to podle dříve užívaného trestního zákona (číslo 140/1961 Sb.)

6.1 Zákon č. 218/2003 Sb. zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Opatřeními ukládané mladistvým se podle tohoto zákona rozumí opatření výchovná, ochranná a trestní. Tyto opatření mladistvým ukládají speciální soudy pro mládež, v kterých rozhodují zvláštní senáty nebo předseda takového senátu nebo samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu a v přípravném řízení státní zástupce. V řízení při ukládání opatření musí být postupováno s přihlédnutím k osobnosti, věku, zdravotnímu stavu a mravní a rozumové vyspělosti mladistvého, aby její následující vývoj byl co nejméně ohrožen. Musí tak být přihlédnuto i u ukládání daného opatření.⁷¹

6.1.1 Výchovná opatření

Aby bylo dosaženo účelu tohoto zákona, mohou být uložena výchovná opatření, které podporují a zajišťují jeho výchovu tím, že upravují a kontrolují způsob života mladistvého. Uložit lze, pokud dojde k upuštění od trestního opatření nebo k podmíněnému upuštění od trestního opatření nebo podle jejich povahy mohou být uložena i vedle trestních a ochranných opatření. Pokud jsou uloženy vedle jiných opatření, tak jsou uloženy nejdéle na dobu soudobě uložené zkušební doby u podmíněného odsouzení nebo podmíněného odložení peněžitého opatření. Doba, po kterou může být výchovné opatření uloženo, když se uloží opatření samostatně, činí nejdéle 3 roky. Výchovná opatření neukládá pouze soud, ale v přípravném řízení může tyto opatření uložit i státní zástupce, ale k tomu, oproti soudu, potřebuje souhlas mladistvého.

- **Dohled probačního úředníka**

Spočívá v pravidelné kontrole, zda dodržuje mladistvý uložený probační program, ve sledování chování mladistvého s účelem snížení možnosti neopakování provinění a v pomoci mladistvému, aby do budoucna vedl řádný život.⁷²

⁷¹ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 280-281 s.

⁷² *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 282-283 s.

- **Probační program**

*„Probačním programem se rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého.“*⁷³ Probační programy se uskutečňují ve volném čase mladistvého, aby se co nejvíce zamezilo chování, které by znamenalo rozpor se zákonem. Mladistvému se často také uloží povinnost, aby podle svých možností nahradil škodu poškozenému, pokud vznikla, nebo napravit nemajetkovou újmu, pokud ji proviněním způsobil. Mladistvý musí s uložením probačního programu souhlasit, jeho dodržování kontroluje probační úředník, který také o ukončení probačního programu podá zprávu soudu pro mládež, popřípadě státnímu zástupci, který probační program stanovil, a to i s jeho výsledky.⁷⁴

- **Výchovné povinnosti**

Tyto výchovné povinnosti mohou být mladistvému za provinění uložena:

- bydlet s rodiči, rodičem nebo jinou osobou, která zodpovídá za jeho výchovu,
- soudce nebo v přípravném řízení státní zástupce určí částku, kterou mladistvý vloží jednorázově nebo ve splátkách na peněžitou pomoc obětem trestných činů,
- provedl společensky prospěšnou činnost určitého druhu, která však nemůže narušit jeho přípravu na budoucí povolání. Koná ji zadarmo a ve svém volném čase, kdy činnost nesmí přesáhnout čtyř hodin denně a šedesáti hodin celkově,
- snažit se o vyrovnání s poškozeným,
- přičinit se u odstranění následku provinění či nahradit škodu způsobenou proviněním podle svých prostředků a sil,
- aby začal léčit svou závislost na návykové látce, nejedná se však o zabezpečovací detenci či ochranné léčení,
- zúčastnit se vhodného programu ve svém volném čase, který však není probačním programem (terapeutického, doškolovacího, rekvalifikačního)

⁷³ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 284 s.

⁷⁴ Tamtéž

- **Výchovná omezení**

Tyto výchovná omezení mohou být za provinění mladistvému uložena:

- nenavštěvovat určité akce, zařízení nebo jiné prostředí, které je, nebo může být pro mladistvého nevhodné,
- zákaz stýkání s konkrétními osobami,
- nevlastnit předměty, u kterých by bylo důvodné podezření, že s nimi spáchá další provinění,
- nehrát hazardní hry, neúčastnit se sázek a nehrát na automatech
- nesmí měnit své zaměstnání nebo bydliště nebo místo, kde přebývá bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi.

- **Napomenutí s výstrahou**

Napomenutí s výstrahou představuje důrazné poučení mladistvého o protiprávnosti jeho chování a upozornění, co může nastat, pokud by se takové chování opakovalo. Toto napomenutí s výstrahou vykonává soud pro mládež nebo státní zástupce v přípravném řízení a to za účasti zákonného zástupce anebo opatrovníka.⁷⁵

6.1.2 Ochranná opatření

Ochranná opatření může uložit na rozdíl od výchovných, kdy je může uložit i v přípravném řízení státní zástupce, jen soud pro mládež. Délka ochranné výchovy trvá, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do osmnáctého roku věku mladistvého. Existuje i výjimka, kdy ochranná výchova může trvat do devatenáctého roku věku, pokud by to bylo důležité pro přípravu na jeho budoucí povolání. Podle tohoto zákona lze uložit pouze ochrannou výchovu, jiná ochranná opatření (ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci a zabránění části majetku) jsou ukládána podle trestního zákoníku.

- **Ochranná výchova**

Ochranná výchova se mladistvému uloží pokud:

- není o výchovu mladistvého patřičně postaráno a nedostatek nejde u stávající rodiny odstranit nebo napravit,
- doposud byla výchova o mladistvého zanedbávána

⁷⁵ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 283-285 s.

- mladistvý žije v prostředí, které neposkytuje garanci jeho řádné výchovy a uložení výchovného opatření by nestačilo.⁷⁶

Ustanovení §23 ZSVM umožňuje přeměnu ústavní a ochranné výchovy a to v případě, kdy podle změny chování mladistvého a vynaložení snahy vést řádný život lze předpokládat, že tak bude i bez výkonu ochranné výchovy, avšak ještě nepominuly všechny důvody, pro které byla ochranná výchova uložena, může soud pro mládež ochrannou výchovu přeměnit na ústavní výchovu, nebo jej podmíněně umístit mimo výchovné zařízení. Pokud však mladistvý očekávání nesplní, vrátí se zpět do výchovného zařízení a pokračuje ve výkonu ochranné výchovy.⁷⁷

6.1.3 Trestní opatření

Trestní opatření se uloží, jen pokud by jiné opatření nevedlo k dosažení účelu tohoto zákona. Trestní opatření se mladistvým ukládají podle zákona č. 218/2003 o soudnictví ve věcech mládeže v návaznosti na trestní zákoník.

- Obecně prospěšné práce – smí soud pro mládež mladistvému uložit, však horní hranice sazby nesmí přesáhnout polovinu horní hranice uvedené v trestním zákoníku.
- Domácí vězení – smí soud pro mládež mladistvému uložit, však horní hranice sazby nesmí přesáhnout polovinu horní hranice uvedené v trestním zákoníku.
- Zákaz činnosti – může soud pro mládež mladistvému uložit, pokud uložené opatření zákazu činnosti není a nebude překážkou pro přípravu na budoucí povolání. Horní hranice sazby nesmí převyšovat 5 let.
- Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce- může soud pro mládež mladistvému uložit, však horní hranice sazby nesmí převyšovat 5 let.
- Vyhoštění – uloží soud pro mládež mladistvému občanovi Evropské unie ve výměře od jednoho do pěti let.
- Peněžité opatření – soud pro mládež může uložit toto opatření mladistvému v případě, že je mladistvý výdělečně činný, nebo je uloženo takového opatření umožněno jeho majetkovými poměry. Peněžité opatření je uloženo do několika sazeb, a to od deseti do třistašedesátipěti denních sazeb, kdy jedna sazba může dělat nejméně sto korun a nejvíce pět tisíc korun.

⁷⁶ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 285 s.

⁷⁷ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2017. Číslo 1208. 278 s.

- Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu – výkon tohoto opatření může soud pro mládež podmíněně odložit a to v případech že:
 - vzhledem k osobě mladistvého, a k okolnostem případu má důvodně za to, že účelu opatření bude dosaženo i bez jeho vykonání nebo
 - jestliže přijme záruku za nápravu mladistvého a počítá s tím, že účelu opatření bude dosaženo i bez jeho výkonu.
- Odnětí svobody – sazby ukládané mladistvým se odvíjí od trestních sazeb uvedených v trestním zákoníku, avšak se snižují na polovinu a horní sazba nesmí přesáhnout pět let a dolní hranice jeden rok. V případě, že mladistvý spáchá provinění, které nese vlastnosti pro uložení výjimečného trestu, může soud pro mládež mladistvému uložit odnětí svobody na pět až deset let. Pokud by jiné opatření zjevně nestačilo k nápravě mladistvého, může soud pro mládež mladistvému uložit i nepodmíněné odnětí svobody.
- Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem – v tomto případě soud pro mládež stanoví zkušební lhůtu pro mladistvého na jeden až tři roky. Současně může uložit i výchovná opatření.⁷⁸

Ustanovení § 35 ZSVM upravuje možnost zahlazení odsouzení mladistvého a to pokud mu bylo soudem uloženo, nebo rozhodnutím prezidentem republiky zmírněno nebo prominuto trestní opatření nepřevyšující jeden rok odnětí svobody, tak se na mladistvého hledí jako by nebyl odsouzen jeho vykonáním nebo prominutím.⁷⁹

6.2 Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon

Ustanovení § 75 TZ stanovilo, že čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně, není trestným činem, jestliže je spáchán mladistvým a stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost je malý.⁸⁰

Ustanovení § 76 TZ upravovalo účel trestu, kdy účelem trestu u mladistvého bylo především vychovat ho v řádného občana, a to se zřetelem k jeho osobním vlastnostem, k jeho rodinné výchově a k prostředí, z něhož pochází.⁸¹

⁷⁸ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 285-288 s.

⁷⁹ *Trestní předpisy*. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2017. Číslo 1208. 281 s.

⁸⁰ Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 75

⁸¹ Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 76.

6.2.1 Ukládání trestu

Tresty, které mohl soud mladistvému uložit, byly trest odnětí svobody, obecně prospěšné práce, propadnutí věci a vyhoštění. Za podmínky, že byl mladistvý výdělečně činný, mu mohl být uložen peněžitý trest. Druhá výjimka se týkala trestu zákazu činnosti, kdy tento trest mohl být mladistvému uložen, ale jen pokud by trest nebyl překážkou při přípravě na jeho budoucí povolání.⁸²

Soud mohl uložit mladistvému trest odnětí svobody na dobu pěti až deseti let pokud spáchal jako voják za stavu ohrožení státu, válečného stavu nebo bojové situace TČ a trest odnětí svobody by maximálně v horní sazbě pěti let nepostačoval k dosažení účelu trestu.⁸³

6.2.2 Ochranná výchova

Ochranná výchova mohla být mladistvému uložena pokud, nebylo-li o jeho výchovu patřičně postaráno, výchova byla zanedbávána, nebo to vyžadovalo prostředí, v němž jedinec žil. Ochrannou výchovu nešlo mladistvému uložit, pokud je vojákem.⁸⁴

Jestliže doposud nepominuly všechny okolnosti, pro které byla uložena ochranná výchova, ale došlo u mladistvého k pokroku v jeho chování a lze předpokládat, že i nadále bude pracovat a slušně se chovat, mohl soud mladistvého podmíněně umístit mimo výchovné zařízení. Kdyby mladistvý očekávání řádného chování nenaplnil, soud podmíněně umístění mimo ústavní zařízení zrušil a nařídil pokračování v ochranné výchově v ústavním zařízení.⁸⁵

6.2.3 Zahlazení odsouzení

O zahlazení odsouzení rozhodoval soud po propuštění mladistvého z výkonu trestu. Soud při rozhodování přihlížel k chování mladistvého ve výkonu trestu odnětí

⁸² Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 78

⁸³ Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 79

⁸⁴ Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 84

⁸⁵ Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 85

svobody. Pokud soud rozhodl, že se mladistvý osvědčil, hledělo se na něho jako by nebyl nikdy odsouzen.⁸⁶

6.3 Komparace

Komparace je zaměřená na opatření ukládána mladistvým dříve, podle původního trestního zákona (číslo 140/1961 Sb.), kdy je na samotné porovnání užito poslední úplné znění tohoto trestního zákona publikovaného pod číslem 412/2002 Sb., než byl přijat zákon o soudnictví ve věcech mládeže, se kterým opatření budou porovnávána.

První rozdíl je v ochranných opatřeních, kdy zákon o soudnictví ve věcech mládeže uvádí, že ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova. V původním trestním zákoně však za ochranná opatření byla označena jen ochranná výchova, ochranné léčení a zabránění věci. Dále u ochranné výchovy v původním trestním zákoně bylo uvedeno, že nešla ochranná výchova uložit vojákovi. O tomto omezení se již v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže nepíše. Ještě jedna odlišnost je mezi právními úpravami ohledně ochranné výchovy, a to ta, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže na rozdíl od trestního zákona povoluje při splnění podmínek přeměnu ochranné výchovy na ústavní výchovu.

Další rozdíl najdeme v trestních opatřeních, kdy trestní zákon vymezoval tyto trestní opatření: odnětí svobody, obecně prospěšné práce, propadnutí věci, vyhoštění, peněžitý trest, zákaz činnosti. S přijetím zákona o soudnictví ve věcech mládeže se trestní opatření rozšířily o zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, domácí vězení, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu a odnětí svobody podmíněně odložené a zkušební dobu s dohledem. Další odlišností v této kapitole je, že původní trestní zákon stanovoval, že lze uložit odnětí svobody mladistvému na dobu pěti až deseti let, pokud spáchal trestný čin jako voják v době stavu ohrožení státu nebo válečného stavu nebo za bojové situace. Na druhou stranu v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže nic takového stanoveného není.

Následující rozdíly mezi jednotlivými právními úpravami shledáváme v rovině odpovědnosti mladistvého a v účelu trestu/opatření. Trestí zákon omlouval takové chování nebo jednání mladistvého, které podle naplněných znaků sice vykazovalo spáchání trestného činu, ale za podmínky, že je stupeň nebezpečnosti jednání

⁸⁶ Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>. § 87

pro společnost malá, tak se za TČ nepovažovalo. Na rozdíl od trestního zákona, zákon o soudnictví ve věcech mládeže trestní odpovědnost více rozpracoval a uvádí, že mladistvý není za čin, který spáchal, zodpovědný, jestliže v době spáchání nebyl dostatečně rozumově a mravně vyspělý, aby rozeznal nezákonné jednání od legálního, nebo aby dokázal dostatečně ovládat své jednání. Za účel trestu trestní zákon považoval zejména řádnou výchovu vyústující ve spořádaného člověka. Na druhou stranu zákon o soudnictví ve věcech mládeže mimo jiné klade důraz i na ochranu mladistvého před škodlivými vlivy a na předcházení páchaní dalšímu provinění.

Různost mezi těmito dvěma zákony najdeme i u zahlazení odsouzení. V zákoně č. 218/2003 Sb. je v rámci zahlazení odsouzení přidána novinka, a to že trest odnětí svobody nepřevyšující jeden rok se po výkonu tohoto trestu, nebo v případě rozhodnutí prezidenta republiky po zmírnění nebo prominutí trestu, hledí na mladistvého jako na neodsouzeného.

Poslední a základní rozdíl, který si uvedeme, je v tom, že původní trestní zákon vůbec neobsahoval výchovná opatření. Zato zákon o soudnictví ve věcech mládeže je zahrnuje a považuje je za jedno z možných opatření, které soud případně státní zástupce může uložit mladistvým. Možný důvod zahrnutí výchovných opatření do zákona o soudnictví ve věcech mládeže je dosažení smíšené povahy ukládaných opatřeních uplatňovaných na mladistvé pachatele, tedy aby obsahovaly jak prvky výchovné, ochranné, tak nápravné. Špatná nebo nedostačující výchova se postupem času ukázala jako jeden z hlavních důvodů delikventního chování jedince, proto výchovné opatření musí následovat co nejdříve, aby mělo co nejvyšší pozitivní dopad na převýchovu delikventa. Výchovné opatření lze uložit vedle ochranného nebo trestního opatření, dovoluje-li to jejich povaha, nebo lze při upuštění od trestního opatření uložit jen výchovná opatření pro dosažení účelu zákona. I proto je vhodné, aby byly řešeny jednou právní úpravou.

7 Praktická část

Pro zpracování praktické části mé bakalářské práce jsem si zvolila možnost sběru dat, a to formou dotazníkového šetření, které je zaměřeno na studenty 2. ročníků středního odborného učiliště v Hněvkovicích (dále jen „SOU“) a střední školy TRIVIS ve Vodňanech.

7.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou příčiny kriminality mládeže. Dále zjistit, zda je rozdíl v náchylnosti ke kriminalitě u studentů střední školy oproti studentům odborného učiliště. A pokud ano, tak proč.

7.2 Výzkumné otázky

Tato část práce se týká stanovení otázky, kterou by se dalo zjistit, zda je rozdíl v náchylnosti ke kriminalitě u studentů střední školy oproti studentům odborného učiliště.

Otázky číslo:

1. Jaké jsou příčiny kriminality mladistvých?
2. Jaká je náchylnost ke kriminalitě studentů střední školy a jaká studentů odborného učiliště?

7.3 Hypotézy

Tato část představuje stanovení hypotéz, které nadále budou vyhodnocovány z informací dosažených z dotazníkového šetření, které bylo zaměřeno na možné příčiny kriminality mladistvých.

Hypotézy číslo:

1. Nejčastější příčinou kriminality mládeže je nevhodné trávení volného času.
2. Studenti středního odborného učiliště jsou náchylnější ke kriminalitě než studenti střední školy.
3. Početnější skupinou, která již užila marihuanu nebo jinou její alternativu obsahující THC, jsou mladiství žijící jen s jedním rodičem.

7.4 Metodika

7.4.1 Metodika sběru dat

Metodiku, kterou jsem pro vyplnění dotazníku použila, se nazývá PAPI (paper and pen interviewing), tedy dotazování pomocí papíru a tužky, kdy jsem navštívila školy osobně, s dotazníkem v tištěné formě a požádala studenty o jeho anonymní vyplnění.

7.4.2 Technika sběru dat

Pro sběr dat jsem v práci zvolila formu dotazníkového šetření. Dotazník je na téma kriminalita mladistvých a její příčiny a obsahuje 21 otázek. Otázky jsou rozděleny do tří skupin, a to se zaměřením na rodinu, volný čas a školu. Bylo vytištěno 93 dotazníků se 100% návratností.

7.4.3 Výzkumný soubor

Výzkum byl zaměřen na respondenty druhých ročníků, a to střední školy TRIVIS ve Vodňanech a SOU Hněvkovice. Zaměření na dotazované u těchto dvou škol proto, že jejich podmínky mohou být rozdílné, už jen kvůli tomu, že TRIVIS je školou soukromou, která má čtyřletý obor se zaměřením na bezpečnostně právní činnost a jeho ukončení je formou maturitní zkoušky. Za to SOU Hněvkovice, je státní školou s různými zaměřenými a jejím ukončením získáte výuční list. Možnost srovnání dotazovaných nám zajistilo možnost srovnání možných příčin kriminality mezi střední školou a středním odborným učilištěm.

První dotazovaní byli všichni přítomní studenti TRIVISU, a to jak třídy 2. A, tak 2. B.

7.4.4 Realizace výzkumu

Výzkum jsem zrealizovala pomocí mnou zpracovaného dotazníku, který jsem osobně roznesla do obou škol. Výzkumu se zúčastnilo 57 respondentů z TRIVISU, z toho 33 mužů a 24 žen a 36 respondentů z toho 27 mužů a 9 žen ze SOU Hněvkovice.

První dotazovaní, byli všichni přítomní studenti TRIVISU tříd 2. A, tak 2. B. Jako druzí, byli vybráni studenti 2. ročníků SOU Hněvkovice, z následujících oborů: opravář zemědělských strojů, cukrář, kovář a farmář.

7.4.5 Analýza dat

Vyplněné dotazníky jsem vyhodnotila a zpracovala vždy každou otázku do dvou grafů, kdy vždy první graf představoval zpracované odpovědi z TRIVISU a druhý graf informace ze SOU Hněvkovice. Grafy jsou uvedeny hned pod sebou kvůli lepší komparaci výsledků z těchto škol.

7.4.6 Etika výzkumu

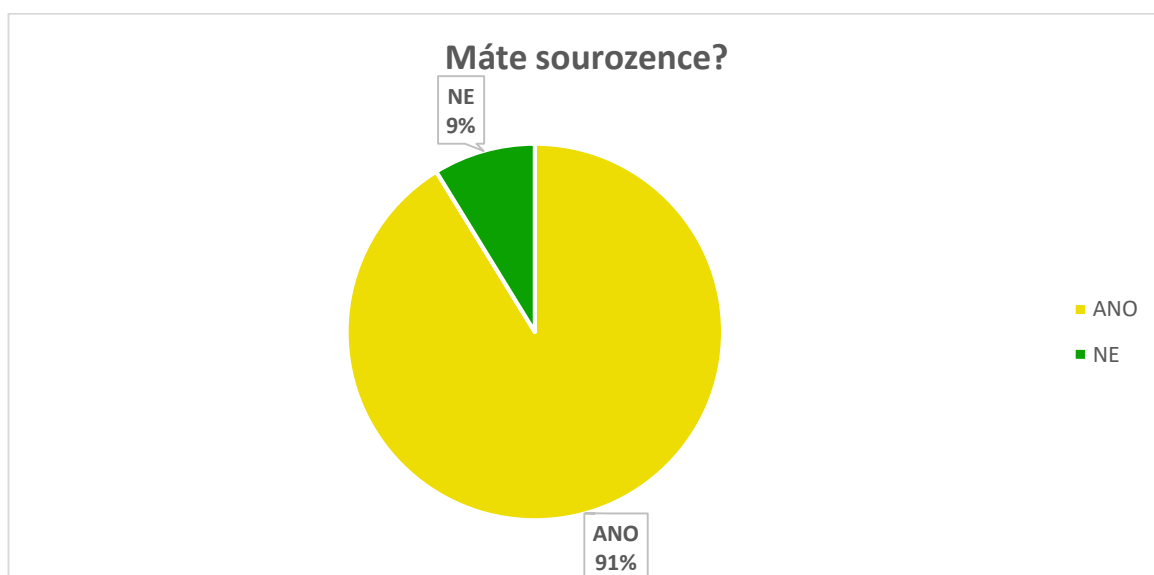
Všichni informanti byli seznámeni s tématem a cílem výzkumu. Dále byli ujistěni, že získané informace budou použity pouze pro účely této práce a bude zachována jejich anonymita. Nikde není uvedeno žádné jméno informanta. Výzkum proběhl v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů ve znění pozdějších předpisů.

7.5 Výsledky

Výsledky dotazníků budou uváděny v %, aby bylo možné porovnávat výsledky mezi školami, kde jsme získali rozdílný počet zodpovězených dotazníků.

První zpracovanou školou je střední škola TRIVIS Vodňany, která zastupuje vždy první graf a následující graf je vždy pro střední odbornou školu v Hněvkovicích.

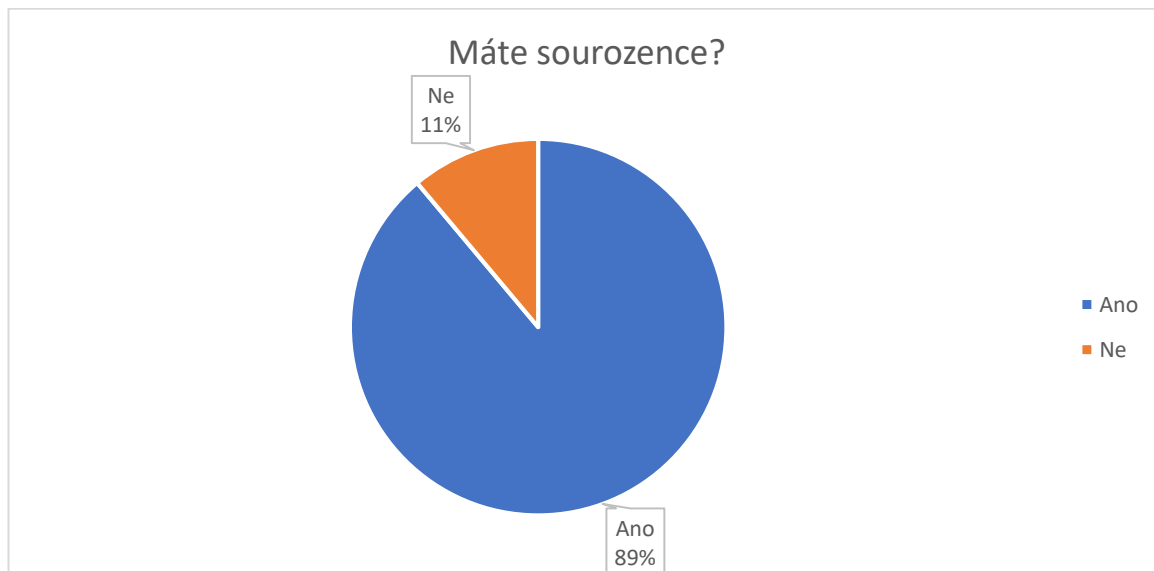
Graf č. 3 Sourozenci? TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

Na výše položenou otázku odpovědělo 30 mužů a 22 žen kladně a 3 muži s 2 ženami záporně.

Graf č. 4 Sourozenci. SOU

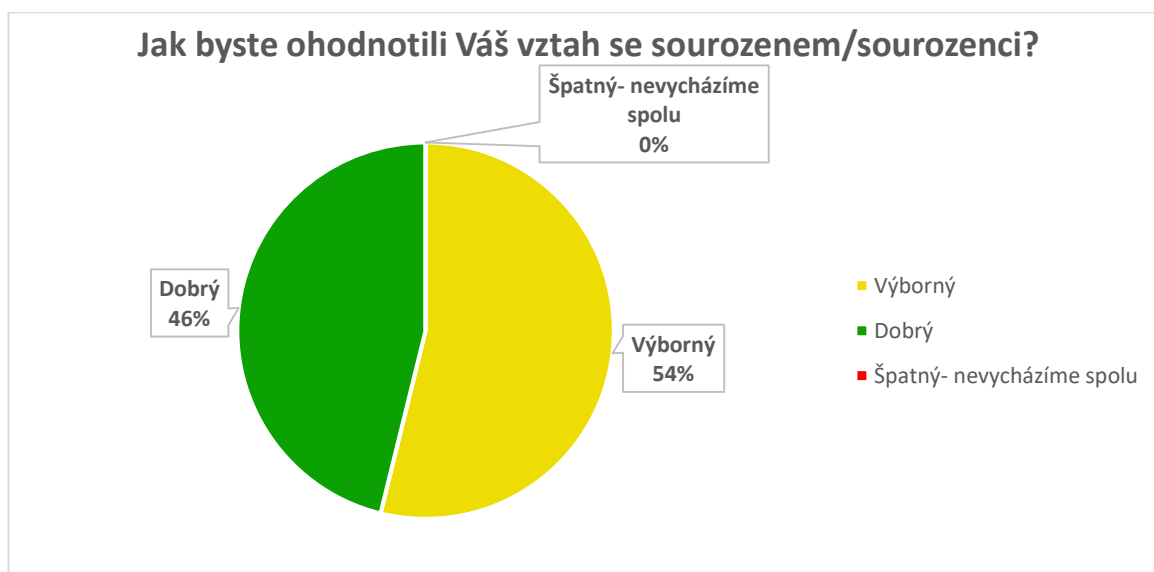

Zdroj: vlastní zpracování

Ze SOU má 24 mužů a 8 žen sourozence a naopak 3 muži a 1 žena nemají sourozence žádného.

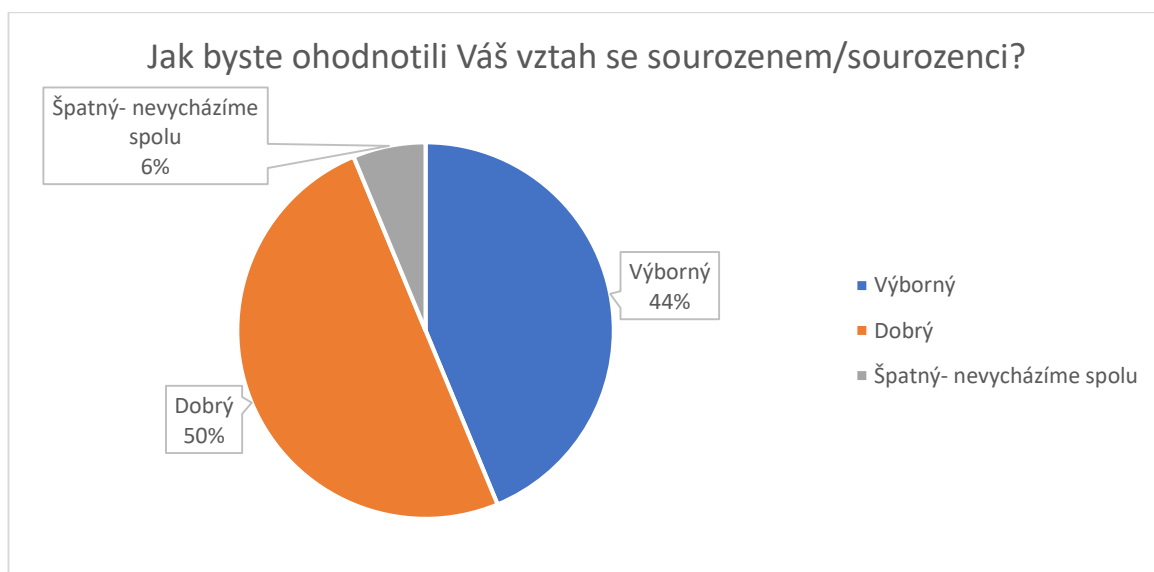
Následující graf znázorňuje data z doplňující otázky k otázce číslo jedna a to pokud respondent odpověděl, že sourozence má, tak druhá otázka spočívá v ohodnocení jejich vztahu.

Graf č. 5 Ohodnocení vztahu se svým sourozencem. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6 Ohodnocení vztahu se svým sourozencem. SOU

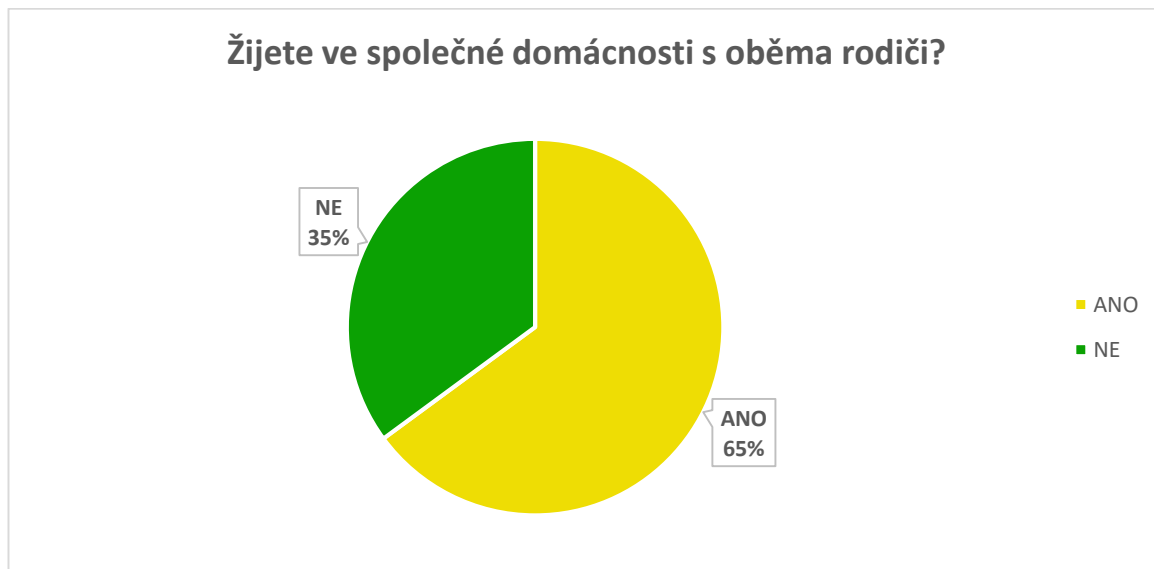

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 5 a 6 pojednává o vztahu mezi sourozenci. Ani jeden z respondentů z TRIVISU (dále „respondent T“ nebo „student T“) nevybral možnost c), tedy žádný z respondentů nepovažuje svůj vztah se sourozenci/ sourozencem za špatný, ale na SOU, svůj vztah se sourozencem popisují za nevyhovující 2 studenti, 1 žena a 1 muž. 5 studentů T a 4 studenti SOU, se zdrželo této otázky, protože jsou jedináci. Dále na TRIVISU 16 mužů a 12 žen uvedlo, že jejich vztah se sourozencem je výborný a zbylých 14 mužů a 10 žen označilo jejich vztah za dobrý. Na SOU 10 mužů a 6 žen se domnívá, že jejich

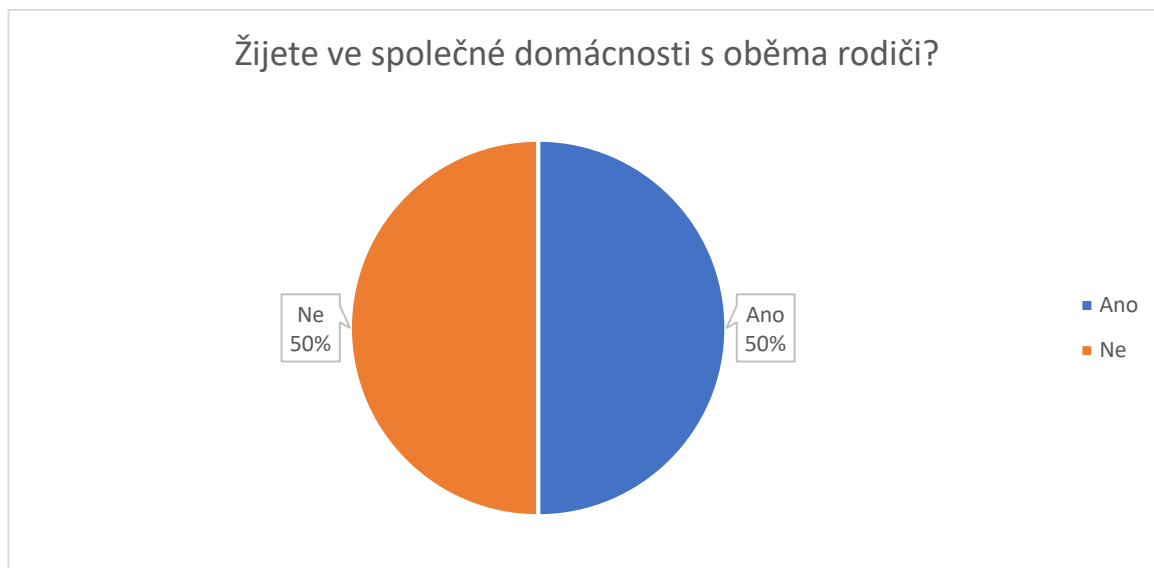
vzájemný vztah se sourozenci je dobrý a 13 mužů a pouze jedna žena označili jejich vztah za výborný.

Graf č. 7 Společná domácnost. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8 Společná domácnost. SOU

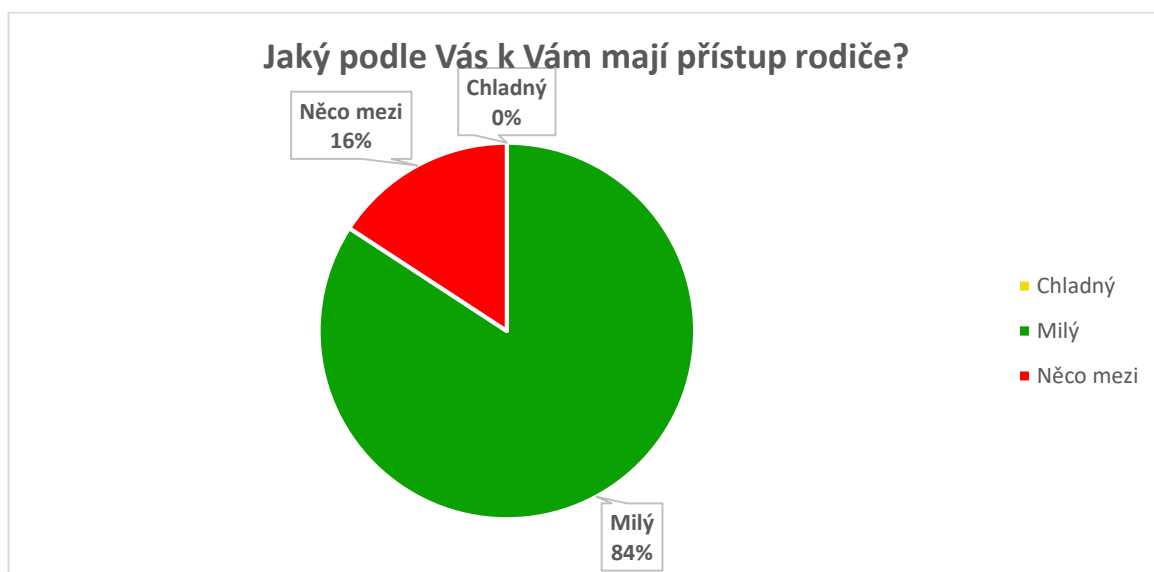
Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti T, na výše položenou otázku, odpověděli v tomto počtu: 22 mužů a 15 žen uvedlo, že žijí ve společné domácnosti s oběma rodiči a 11 mužů a 9 žen vybralo možnost, že nežijí s oběma rodiči. Výzkum dále ukázal, že muži, kteří nežijí ve společné domácnosti, žijí jak u otců, tak u matek, ale ženy pokud nebydlí ve společné domácnosti,

tak žijí jen s matkami, u otce nežije žádná z 9 možných. A 1/11 mužů, žije u svých prarodičů.

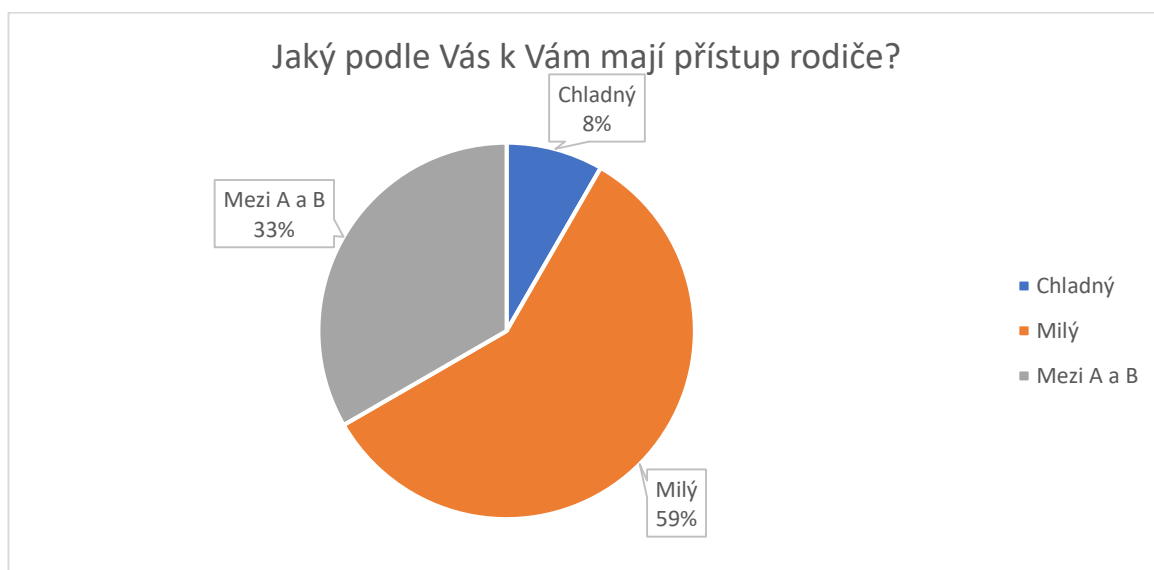
Studenti SOU, odpověděli v tomto počtu: 12 mužů a 6 žen vybralo možnost, že žijí ve společné domácnosti s oběma rodiči a 15 mužů a 3 ženy uvedli, že žijí s jedním nebo s druhým rodičem. Dále můžeme z výzkumu vyčíst, že 10 z 12 mužů žije s matkou a jen dva s otcem u žen je oproti žen z TRVISU změna že jedna žena ze SOU, žije s otcem.

Graf č. 9 Přístup rodičů k dětem. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

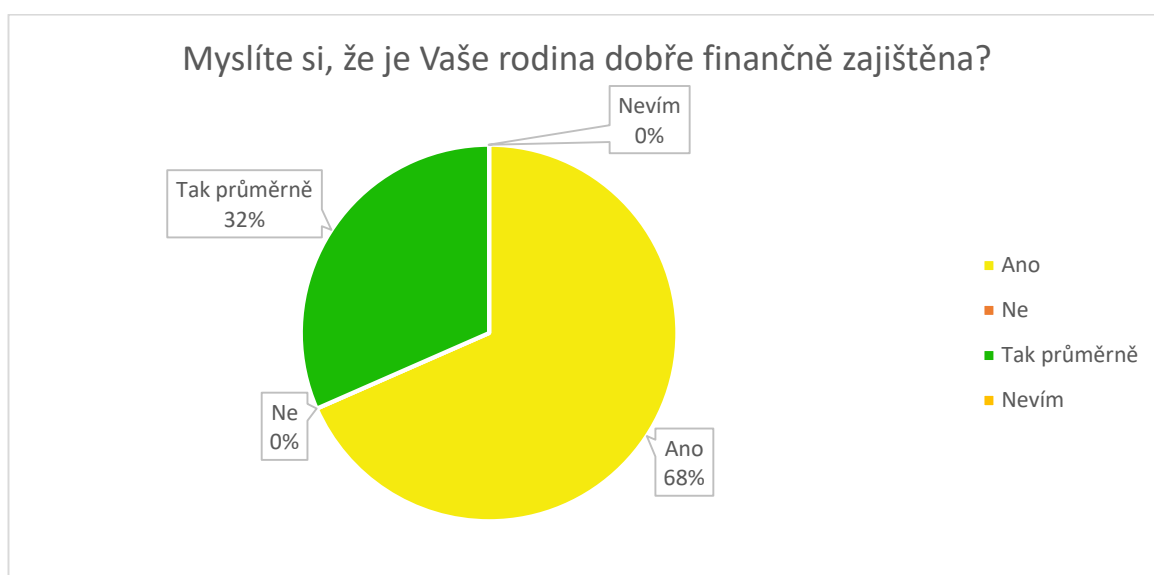
Graf č. 10 Přístup rodičů k dětem. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

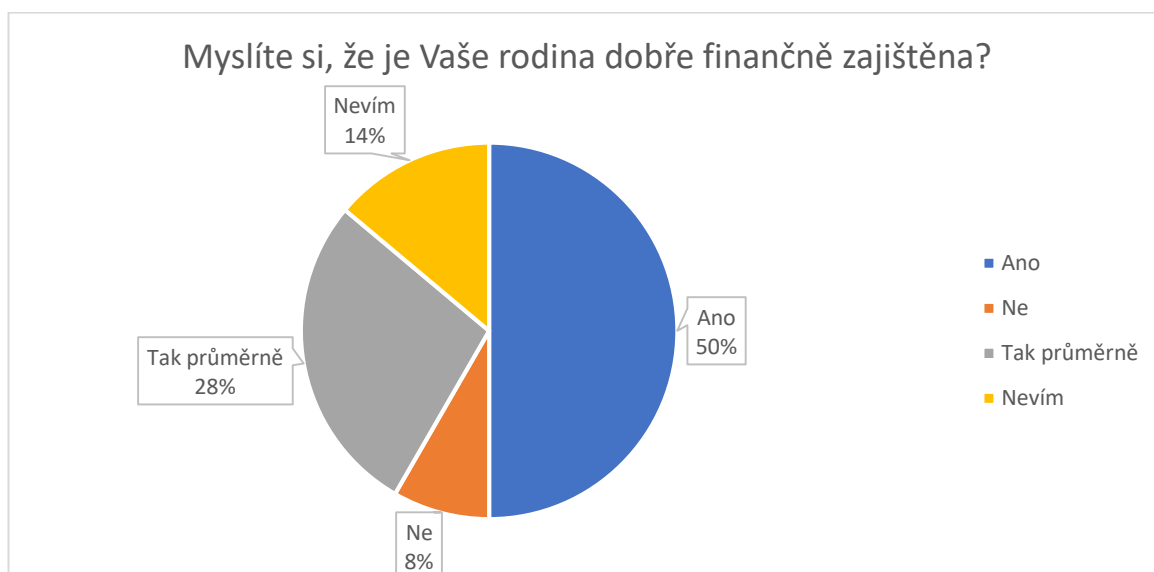
Žádný ze studentů T nepovažuje přístup svých rodičů za chladný, nepopisují své rodiče jako odmítavé, nechovají se k nim odmítavě, ale u SOU, je odpověď rozdílná, kdy 2 chlapci a 1 dívka takto přístup svých rodičů označili. Více jak 80% respondentů T, tedy 27 chlapců a 21 dívek popisují přístup jejich rodičů za milý a přívětivý, to u SOU, dělá pouze 59%. A hranici mezi odpovědí A a B u TRIVISU vybralo 9 studentů a u SOU 12.

Graf č. 11 Finanční zajištění rodiny. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

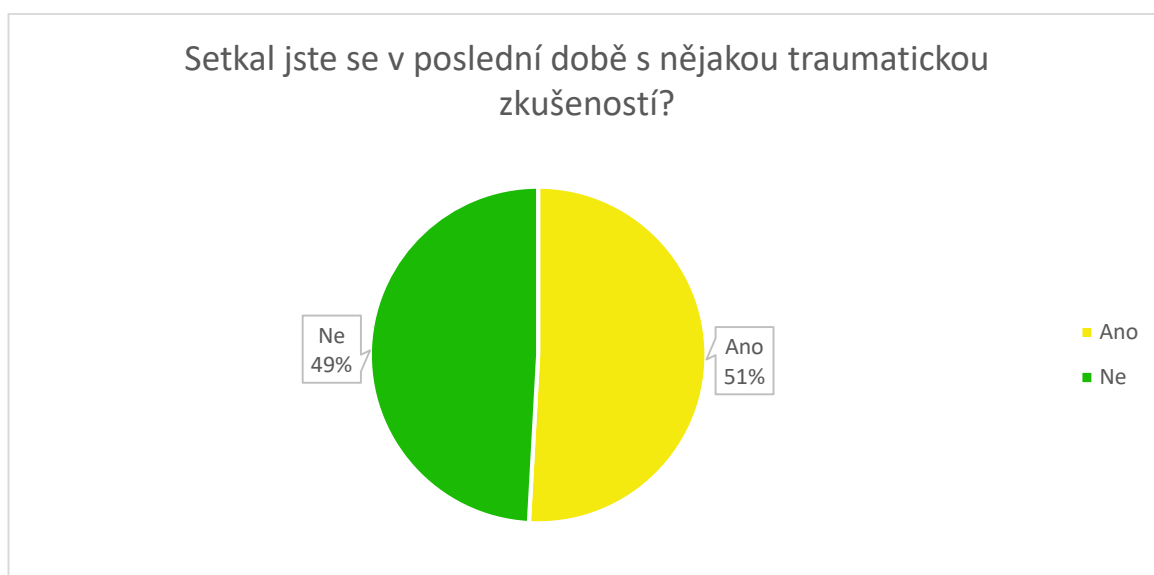
Graf č. 12 Finanční zajištění rodiny. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

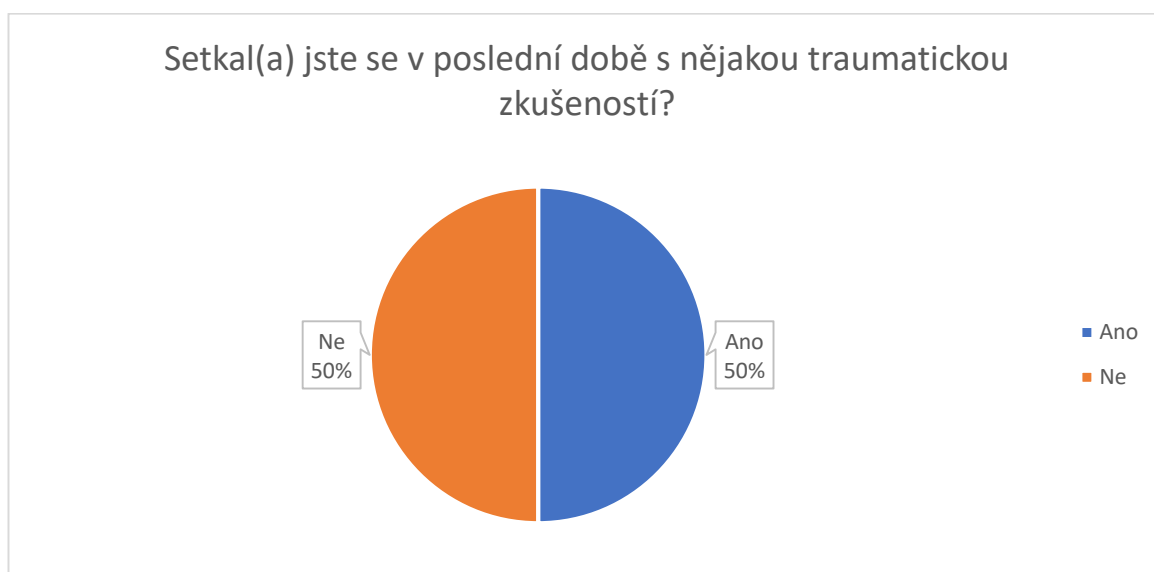
Na tuto otázku bylo možné odpovědět na 1 ze 4 odpovědí, při čemž respondenti T nevyužili dvou odpovědí. Žádný student si tedy nemyslí, že by jejich rodina nebyla dobře finančně zajištěná a dále nikdo ze studentů nevybral odpověď, že neví, jak na tom jejich rodina je. Naopak u SOU, byly vybrány všechny možné odpovědi a možnost b), tedy že si nemyslí, že by jejich rodina byla dobře zajištěná, vybrali 3 respondenti, a to pouze mužského pohlaví. Z toho vyplývá, že rodiny na TRIVISU jsou poměrně lépe finančně zajištěné, než rodiny ze SOU Hněvkovice.

Graf č. 13 Traumatická zkušenost. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

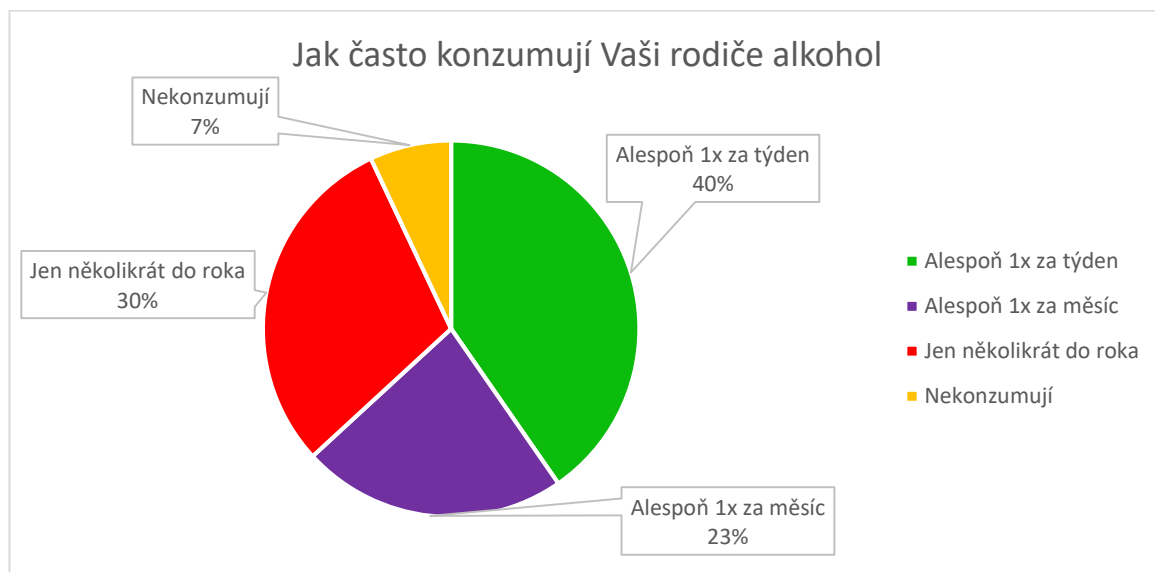
Graf č. 14 Traumatická zkušenost. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

Jako příkladové situace spojené s touto otázkou jsem v dotazníku uvedla úmrtí blízkého a rozvod rodičů... Na tuto otázku na TRIVISU odpovědělo 15 mužů a 14 žen, že mají nějakou traumatickou zkušenost a u odpovědi ne se sečetlo 18 mužských hlasů a 10 ženských. Na SOU, je situace podobná, kdy 11 studentů a 7 studentek odpovědělo pro ano a u odpovědi ne je 16 mužských a 2 ženské hlasy.

Graf č. 15 Mínení o užívání alkoholu rodiči. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 16 Mínení o užívání alkoholu rodiči. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli vybrat 1 ze 4 možných odpovědí a tím uvést, jak často podle nich pijí jejich rodiče alkohol. Nejpočetnější skupinou na TRIVISU se stala odpověď a) alespoň 1x za týden a to s 15 mužskými odpověďmi a 14 ženskými. Dále po 13 hlasech za odpověď b) alespoň 1x za měsíc, 17 hlasů pro odpověď jen několikrát do roka a jako poslední odpověď byla, že rodiče nekonzumují alkohol, kterou vybrali pouze dva chlapci a dvě dívky.

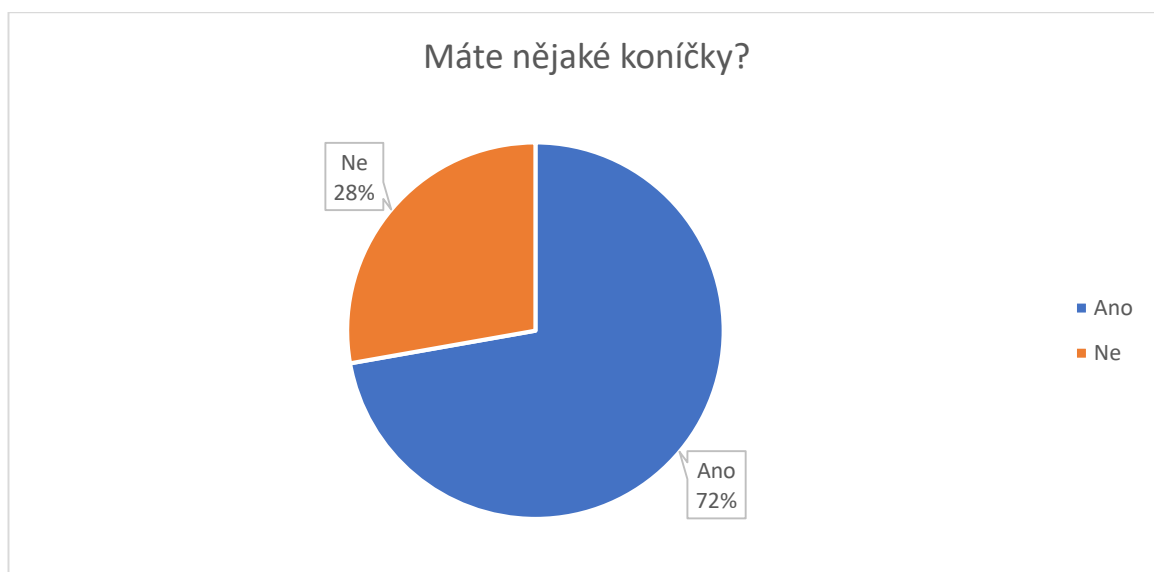
Výsledky na SOU, dopadli rozdílně. Nejpočetnější skupinou se stala odpověď c) jen několikrát do roka, kterou vybralo přes 40% respondentů. Možnost alespoň 1x za týden vybralo 8 studentů a 5 studentek, odpověď alespoň 1x za měsíc uvedli 3 studenti a 2 studentky a možnost, že rodiče nekonzumují alkohol, vybrali 3 respondenti, a to pouze chlapci.

Graf č. 17 Koničci/ sport. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

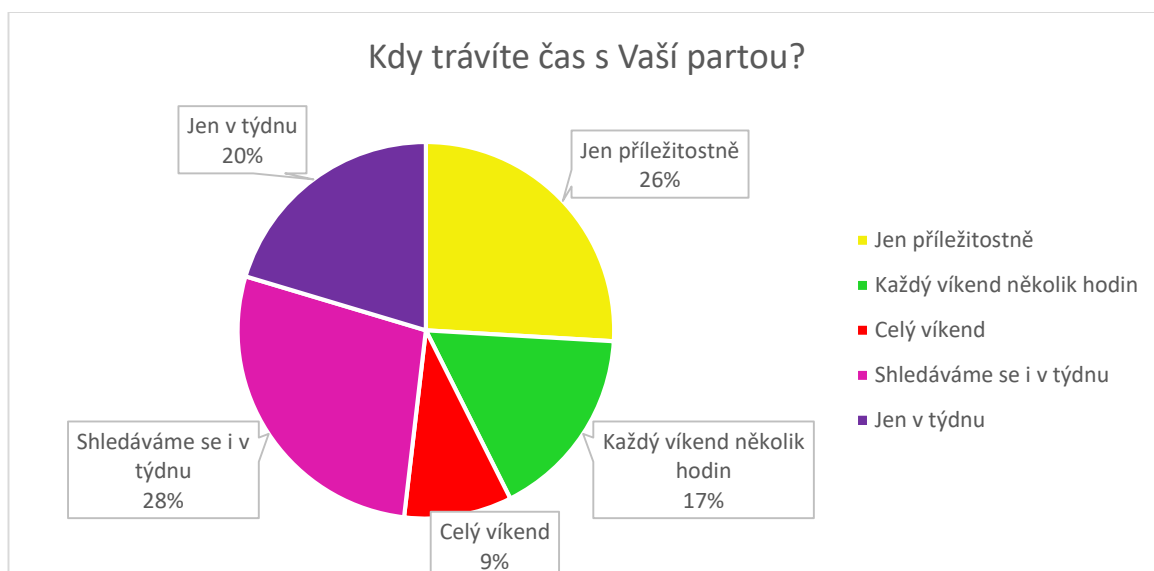
Graf č. 18 Koníčci/ sport. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

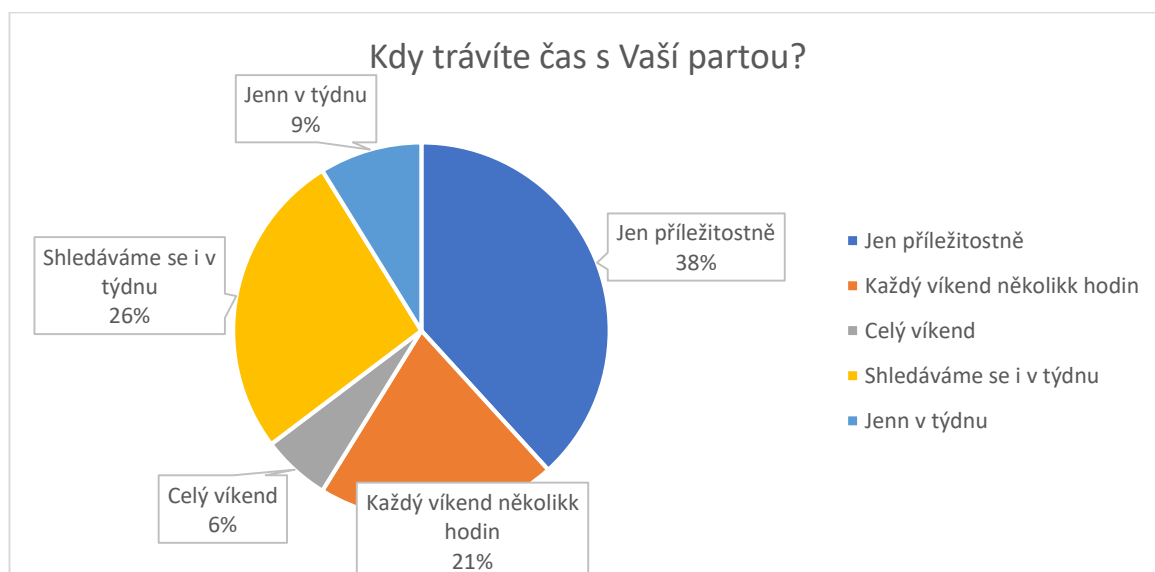
52 studentů T uvedlo, že mají nějaký koníčky/ zájmy. Z toho pouze 1 chlapec a 4 dívky vybrali možnost, že koníčky žádné nemají. Otázka, která s touto souvisí je, zda dělají nějaký sport, protože to, že mají nějaký záliby, neznamená, že se věnují nějakému sportu. Na TRIVISU uvedlo 42 studentů, že jsou sportovně aktivní a jen 15 studentů se žádnému sportu nevěnuje. U SOU, uvedlo 26 žáků, že mají koníčky a zbylých 15 ne. V otázce ohledně sportu je u kluků počet odpovědí pro ano a pro ne stejný a však holky ze SOU se od holek z TRIVISU liší tím, že na TRIVISU převyšoval počet holek, které se věnují sportu a u SOU, převyšují holky, které nejsou sportovně aktivní v počtu 6:3.

Graf č. 19 Strávený čas s partou. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

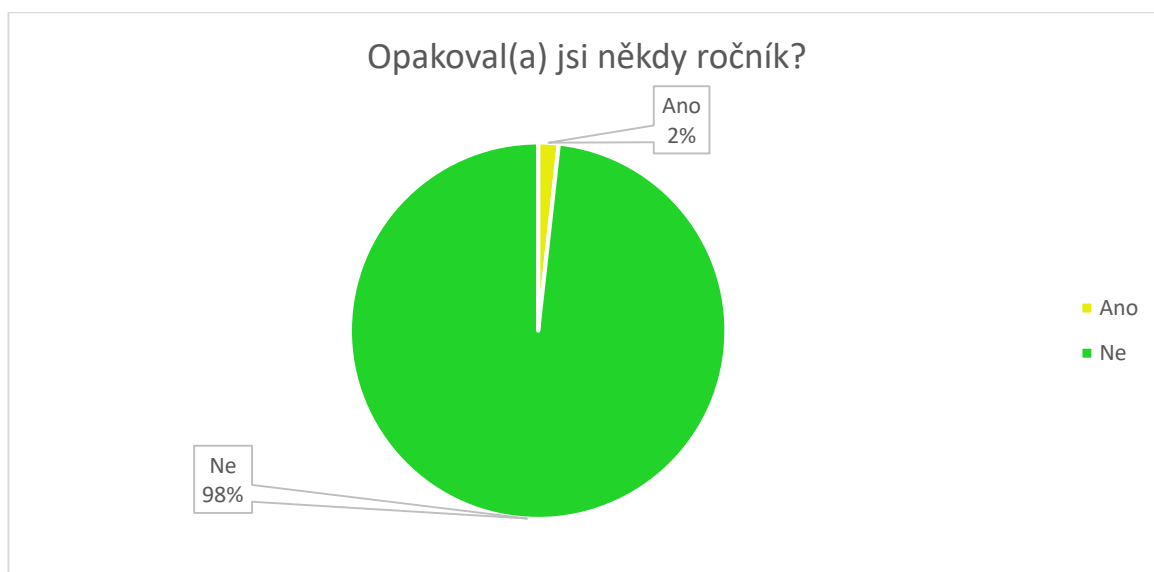
Graf č. 20 Strávený čas s partou. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

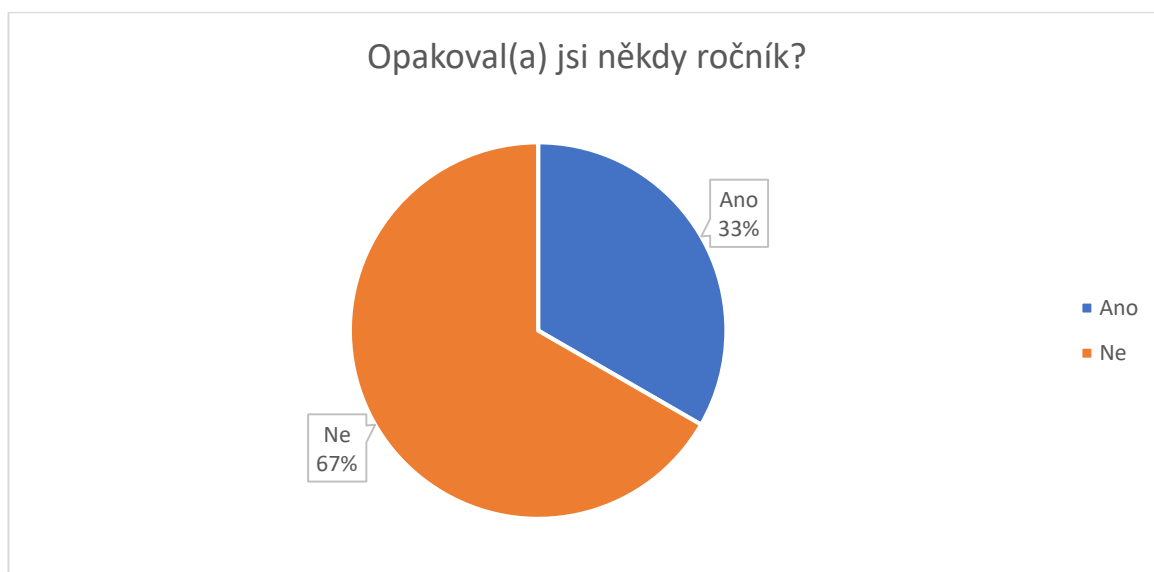
Respondenti T na otázku, zda jsou součástí nějaké party, odpověděli kladně v počtu 46 žáků. Těmto 46 respondentům jsem položila otázku, kdy se se svojí partou scházejí, viz graf č. 19. Nejpočetnější odpovědí se stala odpověď d), že se žáci se svojí partou shledávají jak o víkendu, tak v týdnu, a to v počtu 8 mužských odpovědí a 7 ženských. 6 studentů T a 5 studentek T uvedlo, že nejsou součástí žádné party. U SOU, napsalo 31 žáků, že jsou součástí nějaké party a 5 respondentů uvedlo, že v žádné partě nejsou, a to pouze respondenti mužského pohlaví. Zbylým 31 dotazovaným, byla položena stejná otázka, jak často tráví čas se svou partou. Nejvíce hlasů se sečetlo u a), že se setkávají pouze příležitostně. Z toho vychází, že žáci na SOU, tráví v průměru méně svého volného času se svými kamarády než žáci TRIVISU.

Graf č. 21 Opakování ročníku. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

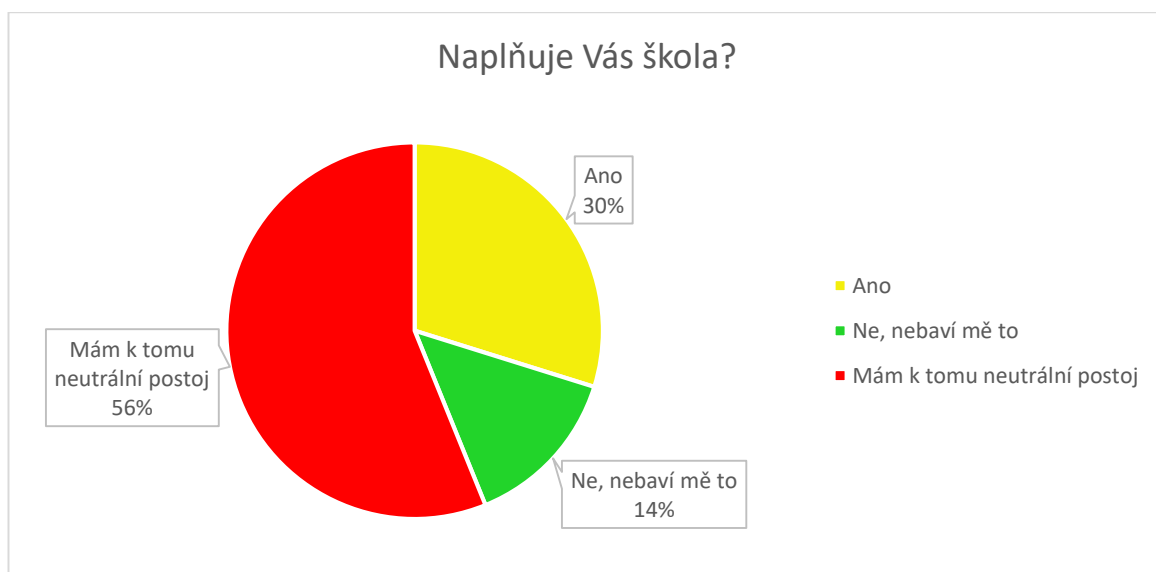
Graf č. 22 Opakování ročníku. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

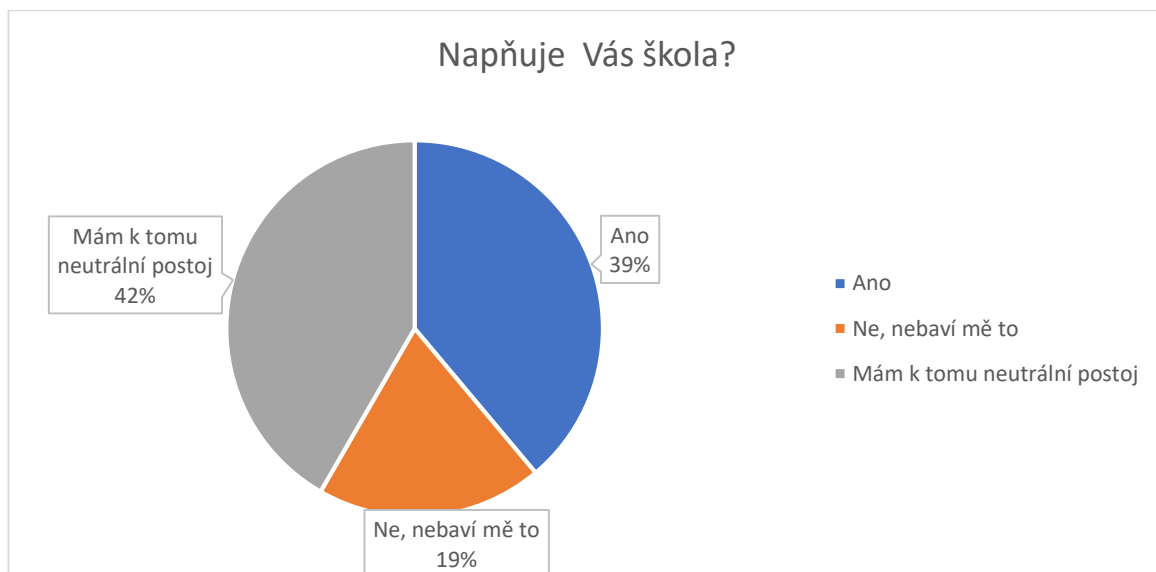
Na otázku, zda někdy dotazovaný opakoval ročník, odpověděl pozitivně pouze jeden student T a to muž. Zbylí respondenti T ročník neopakovali. A však u SOU, jsou výsledky již horší. Ročník opakovalo 8 studentů a 4 studentky, což dělá u ženského pohlaví skoro polovinu.

Graf č. 23 Přístup ke vzdělání. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 24 Přístup ke vzdělání. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

Na TRIVISU má více jak polovina žáků ke škole neutrální postoj a 30% respondentů škola baví. U žáků SOU v Hněvkovicích, nejpočetnější odpovědí ohledně vzdělání je neutrální postoj, stejně jak u TRIVISU. A však na rozdíl od počtu žáků T, kteří mají ke studiu neutrální postoj, počet odpovědi žáků SOU s neutrálním postojem, se početně odlišují, pouze o jednu odpověď se žáky SOU, které škola naplňuje. To není

velký rozdíl jako u žáků TRIVISU, kde rozdíl mezi těmito dvěma odpověďmi je o 15 reakcí víc pro odpověď c) mám k tomu neutrální postoj.

Graf č. 25 Záškoláctví. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

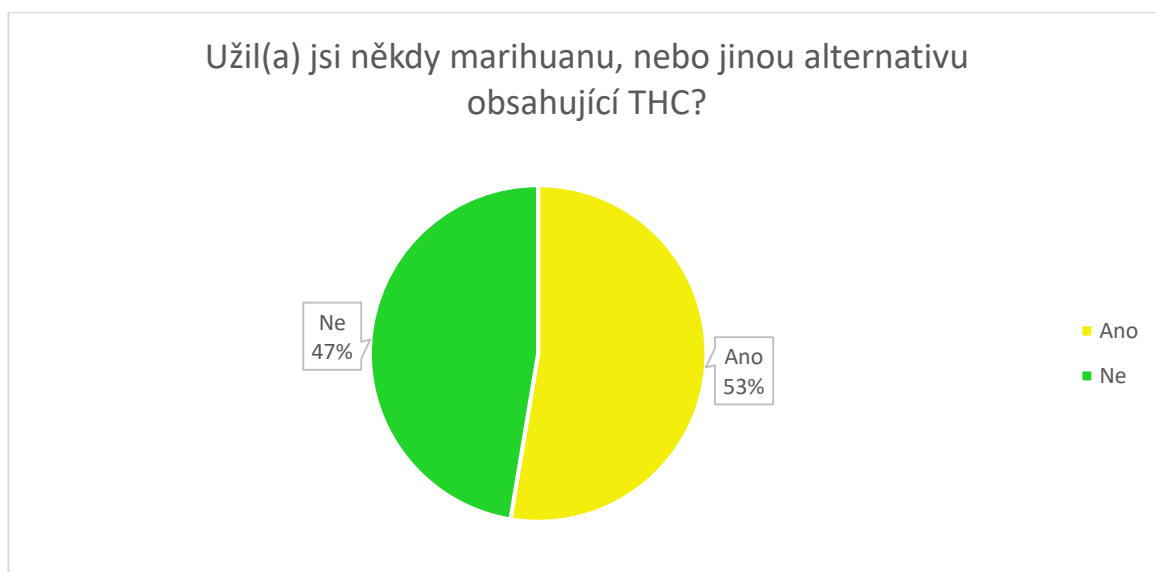
Graf č. 26 Záškoláctví. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

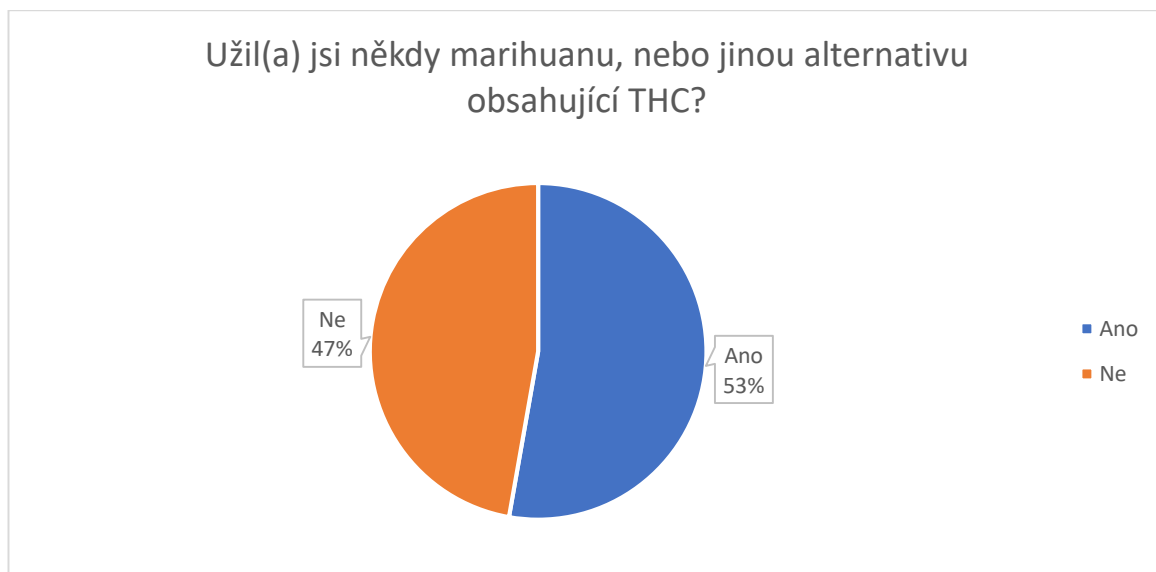
Co se týče chození tzv. za školu, je na tom SOU poměrně hůře než TRIVIS. Kdy záškoláků na TRIVISU je pouze 27%, a to v počtu 10 mužských hlasů a 5 ženských. O chození za školu se na SOU přiznalo neuvěřitelných 69%, kdy co do počtu je na SOU 19 studentů z 27, tedy více jak polovina a 6 studentek z 9 možných, kteří byli za školou.

Graf č 27 Užití THC. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

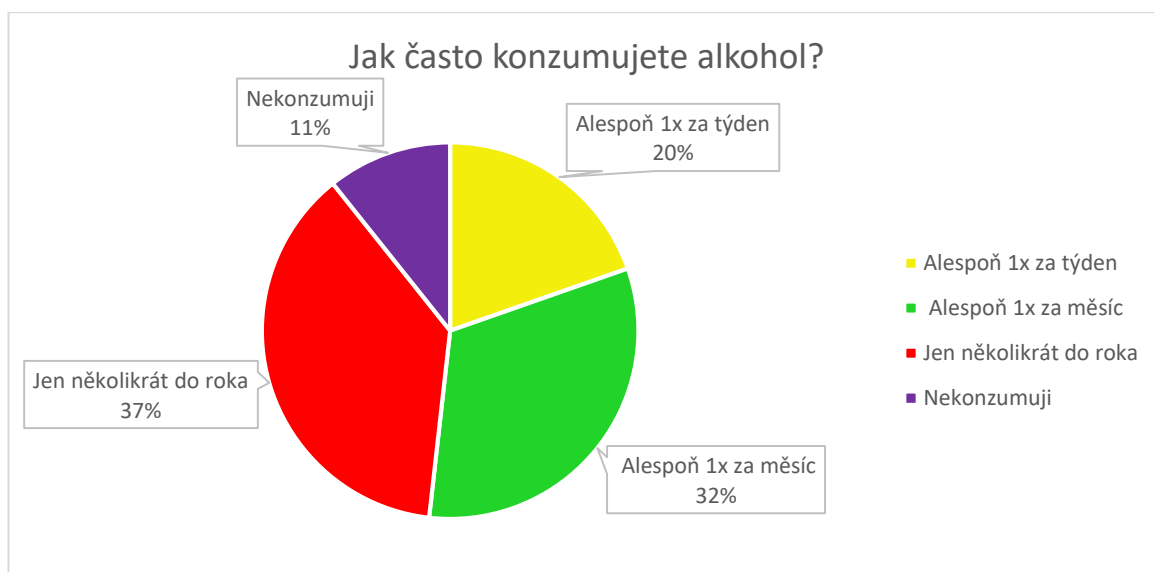
Graf č. 28 Užití THC. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na grafy, vypadají výsledky stejně na obou školách, co se ale liší je poměr holek a kluků, kteří užili THC. Na TRIVISU je o jednoho studenta více ve skupině, které marihuanu nevyzkoušeli (16 ano, 17 ne). U studentek T je větší polovina těch, co THC již užili, a to v poměru 14:10. U SOU je dominantnější skupinou skupina chlapců, a to v poměru 16:11 pro ty, kteří již THC užili. U studentek na SOU je situace lepší než u studentek T, neboť marihuanu užila pouze 1/3 dotazovaných dívek.

Graf č. 29 Konzumace alkoholu. TRIVIS

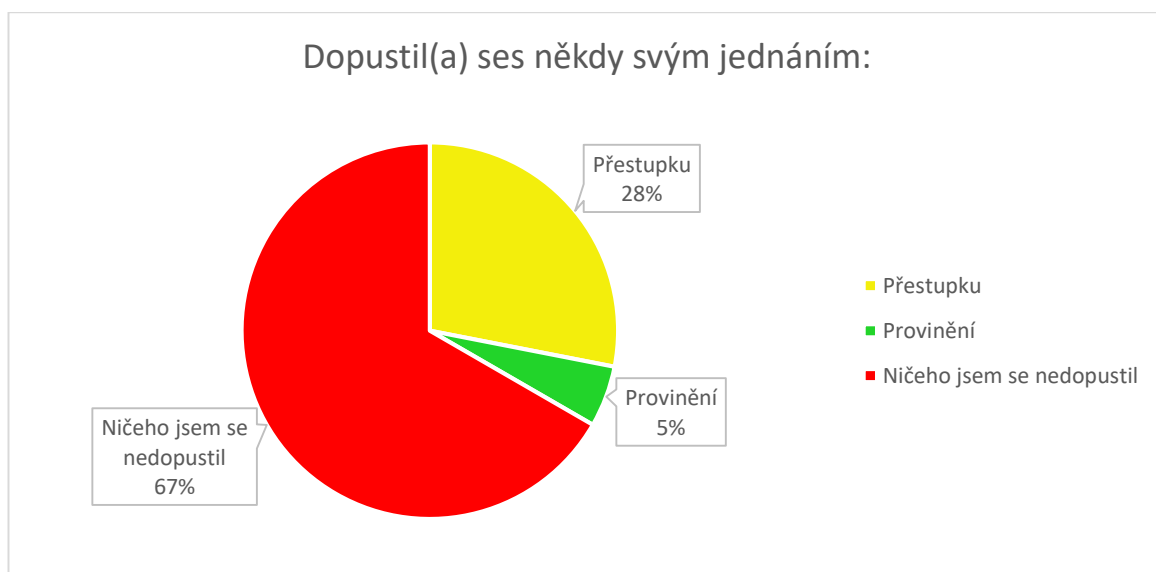
Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 30 Konzumace alkoholu. SOU

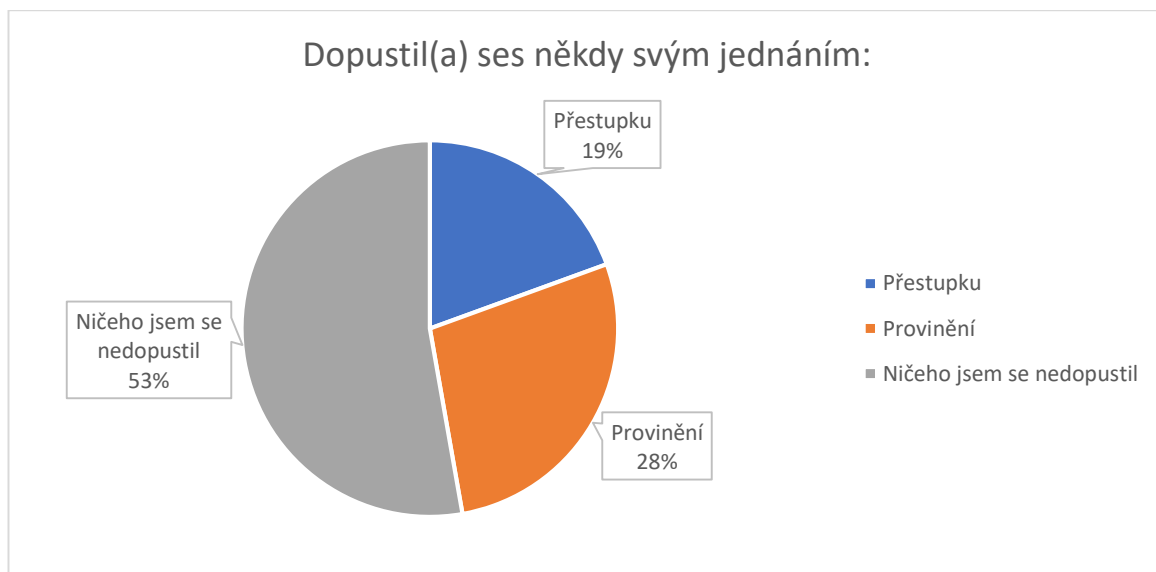
Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 31 Dopuštění se přestupku/ provinění. TRIVIS

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 32 Dopuštění se přestupku/ provinění. SOU

Zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na tyto dva grafy, si hned můžeme povšimnout, že více jak 65% studentů T se nedopustili žádného protiprávního jednání. U SOU, už ta část není nikterak velká, ale pořád tvoří polovinu studentů. Provinění se na TRIVUSU dopustilo pouze 2 chlapci a 1 dívka, na druhou stranu na SOU je toto číslo větší, tvořící 10 skutků spáchané chlapci, žádná dívka na SOU, se provinění nedopustila. Na SOU, převažuje počet

provinění nad počtem spáchaných přestupků, a to přesněji o 3 případy. Na TRIVISU se ke spáchání přestupku přiznalo 10 chlapců a 6 dívek.

Diskuse

Smyslem práce bylo vysvětlit základní problematiku zabývající se kriminalitou mladistvých ve společnosti. Dalším významem zpracování práce bylo porovnat opatření, které byly ukládány mladistvým dříve a ty co jsou ukládány dnes. Za tímto účelem byl vymezen hlavní a vedlejší cíl bakalářské práce. Hlavním cílem bylo zkoumat problematiku kriminality mladistvých, a to především se zaměřením na určení příčin kriminality mladistvých, čehož bylo dosaženo analýzou literárních zdrojů a analýzou dat získaných z dotazníkového šetření a se zaměřením na její fenomenologii. Vedlejším cílem pak bylo, na základě komparace trestního zákona a zákona o soudnictví ve věcech mládeže, zjistit rozdíly mezi ukládanými opatřeními mladistvým dnes a v minulosti.

Se záměrem splnění stanovených cílů, byla práce rozdělena do kapitol, kde jsou jednotlivě řešeny konkrétní problematiky.

Druhá kapitola obsahuje vysvětlení základních pojmů, které jsou v práci často používány a znalost jejich významu je pro pochopení textu práce stěžejní. Jde například o pojmy, jako jsou osoba mladistvá, dítě, provinění, kriminalita a další.

Obsahem **třetí kapitoly** jsou možné příčiny kriminality mladistvých. Pomocí rešerše literatury se podařilo uvést alespoň ty základní z nich. Nejprve je rozpracována dědičnost, kde uvádím, že genetické dispozice, které způsobí například poruchu pozornosti, musí být doprovázeny dalšími činiteli, protože sami o sobě jen zvyšují riziko vzniku delikvence. Dalším pilířem je rizikové chování, kdy nejde přímo o porušování zákonů, ale o negativní vybočování norem, a to jak společenských, tak například i školních. Za rizikové chování je v práci uvedeno a dále rozpracováno užívání kanabisu a alkoholu mladistvými. Další a myslím si důležitou příčinou, kterou v práci rozpracovávám je rodina. Rodina proto, že má na vývoj a chování dítěte velký vliv. V rámci této podkapitoly rozebírám jak rodinný život, tak i život v ústavní výchově a její formy. Následující důležitou podkapitolou je školní prostředí proto, že škola má mimo vzdělávacího charakteru také výchovný, neboť tam dítě stráví spoustu svého času a je tam nějakým způsobem nuceno dodržovat stanovená pravidla. Poslední z uvedených příčin je využití volného času v rámci vrstevnické party, kdy se jedinec může chytit, jak říkajíc „špatné“ party, která ho k delikventnímu chování dovede.

Smyslem **čtvrté kapitoly** bylo na základě zpracování policejních statistik ČR zjistit, zda kriminalita mladistvých byla ovlivněna koronavirou krizí. V práci jsou

porovnány dvě období, a to před covidem (roky 2017-2019) a období, kdy na území ČR vyšly v platnost různá omezení ohledně koronavirové pandemie (roky 2020-2021).

Pátá kapitola se nazývá Kontrola kriminality. V této kapitole je vysvětleno, co se pod pojmem kontrola kriminality myslí a že se realizuje za pomoci prevence a represe.

Kapitola šest, pomocí zpracování dat z trestního zákona a zákona o soudnictví ve věcech mládeže, pojednává o ukládaných opatřeních podle dříve platného zákona a podle dnes užívaného zákona. Na základě sepsání těchto opatření, došlo i k jejich komparaci.

Sedmá kapitola byla věnována samotnému výzkumu, ke kterému bylo užito dotazníkového šetření. Dotazník byl zpracován na možné příčiny kriminality mladistvých a byl určen pro střední školu TRIVIS ve Vodňanech, kde se výzkumu účastnili dvě třídy a to 2. A a 2. B a pro studenty 2. ročníků středního odborného učiliště v Hněvkovicích.

Zpracovaný dotazník mimo jiné úzce souvisí s kapitolou tři BP, která nám vyjmenovává tyto základní pilíře příčin kriminality mladistvých: rodina, škola, volnočasové aktivity (parta), dědičnost. Kvůli návaznosti BP s dotazníkem jsem na základě uvedených skupin v práci tvořila otázky do dotazníku. Na dědičnost se jde ptát jedince v dotazníku jen těžce, proto jsem otázky na tento typ příčin vynechala. Položené otázky měly tedy souvislost se zbylými možnými příčinami, které jsou uvedené v práci.

Data získána výzkumným šetřením byla zpracována do grafů. Výsledky celého dotazníku nám přináší odpovědi na výzkumnou otázku č. 1, která zní: Jaké jsou příčiny kriminality mladistvých? Ze zpracovaných dat vyplývá, že přes 40% z 93 dotazovaných má rozvedené rodiče tzn., že žije pouze s matkou nebo otcem. Těchto 40% činí 33 studentů. Z těchto 33 studentů, kteří žijí pouze s matkou nebo otcem již 21 užilo marihuanu, nebo jinou látku obsahující THC. Z toho vyplývá, že skoro 2/3 studentů již zkusilo THC. Tímto výzkumem chci potvrdit hypotézu č. 3, že početnější skupinou, která již užila marihuanu nebo jinou její alternativu obsahující THC, jsou mladiství žijící jen s jedním rodičem. Zbylých 60 studentů žije ve společné domácnosti s oběma rodiči a 25 z nich užilo THC. To je méně než 1/2. Můžeme tedy považovat nefungující rodinné zázemí, rodinný život jako jednu z příčin kriminality mladistvých, kdy například jeden rodič nestačí na výchovu a kvůli které jsou studenti náchylnější k užívání drog. S tímto souvisí otázka, zda marihuana je jedna z možných příčin delikvence mladistvých? Grafy č. 31 a 32 nám upravují data na otázku, zda se jedinec dopustil svým jednáním přestupku, provinění, nebo zda se ničeho nedopustil. Graf č. 27 a 28 nám sděluje data, zda studenti

někdy užili marihuanu, nebo její alternativu obsahující THC. Z těchto hodnot nám výzkum dovolil zjistit, kolik ze studentů, kteří užili THC spáchalo přestupek či provinění. 23 dotazovaných se přiznalo k tomu, že spáchali přestupek a z těchto 23 přestupců 14 z nich užilo THC. 13 studentů se přiznalo ke spáchání provinění, z nich 11 užilo THC. Další příčinu, která je uvedena v práci v kapitole 3.3, můžeme potvrdit. Jedná se o možnou příčinu kriminality mladistvých – rizikové chování. V dotazníku jsem se ptala i na volnočasové aktivity, kdy mi 78 studentů z 93 možných uvedlo, že mají nějaké koníčky či zájmy. Dále jsem se těchto 78 studentů zeptala, jestli dělají sport. 59 studentů uvedlo, že jsou sportovně aktivní. Z těchto výsledků bych usoudila, že více jak 80% studentů těchto škol, se dokážou zabavit ve svém volném čase, a proto si myslím, že to, že by neměli koníčky a nedělali žádný sport, není důvod k tomu, proč by páchali TČ a tím bych chtěla vyvrátit i hypotézu č. 1, že nejčastější příčinou kriminality mládeže je nevhodné trávení volného času.

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je náchylnost ke kriminalitě studentů střední školy a jaká studentů odborného učiliště? Na tuto otázku najdeme odpověď komparací výsledků obou škol, která je zpracována vždy pod grafy, které se váží ke stejné otázce. Studenti T tvoří dominantní skupina, kteří mají nějaké zájmy a koníčky, pouhých 9% studentů, se ve svém volnu ničemu nevěnuje. Dokonce více jak 70% studentů T jsou sportovně aktivní a nadaní. Na druhou stranu u SOU, více lidí žádné koníčky nemá a to celých 28% a sportu se věnuje pouze 47% dotazovaných. To je o poznání méně než na TRIVISU. Výsledky ohledně konzumace alkoholu, trávení času s partu, setkání se s traumatickou zkušeností a podle jejich usouzení, jak na tom jsou se vztahy s učiteli a známkami ve škole, jsou na tom žáci obou škol poměrně stejně. Další rozhodující činitel je škola. Velký rozdíl na první pohled ukazují grafy č. 21 a 22, které zpracovávají data z otázky týkající se opakování ročníku. Studenti T jsou skoro 100%, a však se našel jeden chlapec, který ročník opakoval. U SOU, už je číslo pro studenty, co opakovali ročník vyšší, tvoří ho 33%. Další otázkou, která se týká školy je záškoláctví. U respondentů T tvoří záškoláky pouze ¼ studentů. U SOU je situace opačná, kdy pouze 1/3 mladistvých za školou nikdy nebyly. Myslím, že jen tyto dvě otázky nám stačí na to, abychom dokázali posoudit, že studenty SOU Hněvkovice škola nebaví, a proto chodí velká skupina studentů za školou a že jim učení nikterak nejde, nebo se ani nesnaží jí úspěšně dodělat. A poslední stěžejní otázka na posouzení, zda se studenti někdy dopustili svým jednáním přestupku či provinění. Ohledně otázky provinění je na tom SOU očividně hůře, provinění u nich tvoří 28%, kdy i přes početní „nevýhodu“ mají mnohem vyšší počet studentů, kteří se provinění dopustili a to přesněji 10 žáků z 36 a u TRIVISU jsou jen 3 z 57. Těmito

výsledky bych chtěla odpovědět na otázku č. 2 pomocí potvrzení hypotézy č. 2, že studenti středního odborného učiliště jsou náchylnější ke kriminalitě, než studenti střední školy.

Závěr

Věcná část této práce má pomocí rešerše literatury, práce se statistikami a komparací zákonů objasnit problematiku kriminality mladistvých a jejích příčin. Neboť jak je ve čtvrté kapitole znázorněno, kriminalita mladistvých tvoří část celkové kriminality a určitě se shodneme, že každá část je důležitá a stojí za to, se nad ní alespoň chvíli pozastavit a popřemýšlet, zda věci nejdou dělat líp, aby se dosáhlo lepšího výsledku. Účelem práce je tedy názorně probrat tuto problematiku a seznámit s ní obyvatelstvo ČR, aby si uvědomili, že kriminalita mladistvých u nás ve státě opravdu je a že příčiny vzniku kriminality mladistvých nejsou nikterak složité na to, aby se jim nedalo v některých případech předcházet.

Práce je pro splnění stanovených cílů strukturována do sedmi kapitol. První kapitola zahrnuje cíl a metodiku bakalářské práce. Druhá kapitola nám pro lepší porozumění textu v práci vymezuje základní pojmy, se kterými se v práci setkáváme. Třetí kapitola je spíše teoretická, kdy pomocí rešerše literatury pojednává o možných příčinách kriminality mladistvých. Pro vypracování čtvrté kapitoly byly použity statistiky policie České republiky, kde jsme zpracováním dat došli k fenomenologii kriminality mladistvých. Pátá kapitola zahrnuje problematiku ohledně kontroly kriminality mladistvých, a to i její rozdělení na prevenci a represí kriminality. Šestá kapitola obsahuje informace vyhledávané ze zákonů, a to hlavně ze zákona číslo 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže a z úplného znění trestního zákona číslo 412/2002 Sb. Z těchto zákonů byly shromážděny informace zahrnující údaje o opatřeních ukládané mladistvým a následné komparaci těchto dvou právních úprav. Poslední sedmá kapitola představuje praktickou část, která tvoří vytyčení cílů, otázek a hypotéz k dotazníkovému šetření a následné sdělení výsledků výzkumu.

Při plnění cílů zvolených v projektu a zadání bakalářské práce se objevili menší nesrovnalosti při vyhledávání opatření ukládaných mladistvým dříve, a to v trestním zákoně číslo 140/1961 Sb., kdy je v zákoně uvedeno, že sankce a opatření ukládána mladistvým upravuje zvláštní zákon. A tak po následujícím uvážení byl vybrán pro komparaci vhodnější zákon číslo 412/2002 Sb., který představuje poslední úplné znění trestního zákona před tím, než byl přijat zákon číslo 218/2003 Sb.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. KIŠŠOVÁ, M., ONDICOVÁ, M., *Aktuálne problémy kriminologickej prognostiky VIII*. Bratislava: Akadémia Políciejního zboru v Bratislave, 2017. 125 s. ISBN 978-80-8054-741-7.
2. KUČHTA, J. a kolektiv. *Kriminologie*. I. část. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 132 s. ISBN 80-210-0616-1.
3. KUČHTA, J., a kolektiv. *Kriminologie*. II. část. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 102 s. ISBN 80-210-0681-1.
4. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*. 2. vydání, Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
5. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání, aktualiz. – Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8
6. MORAVCOVÁ, E., PODANÁ, Z., BURIÁNEK, J. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2015. 231 s. ISBN 978-80-7387-860-3.
7. NAKONEČMÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vydání. Praha: Akademie věd České republiky, 2003, dotisk 2005. 507 s. ISBN 80-200-0993-0.
8. SCHUBERT, L., *Problémy s kriminalitou mládeže*. Prvé vydanie, Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1967. 160 s. ISBN 71-052-67.
9. SVATOŠ, R., *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-8
10. SVATOŠ, R., *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 132 s. ISBN 978-80-87472-76-7.
11. SVATOŠ, R., *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.
12. TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie*. 1. vydání, Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4.
13. VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., a kolektiv. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 636 s. ISBN 978-80-7400-429-2.

14. ZAPLETAL, J., *Kriminologie*. 4. vydání, Praha: PA ČR, 2002. 170 s. ISBN 80-7251-095-9.
15. ZAPLETAL, J., *Prevence kriminality*. 2. přepracované vydání, Praha: PA ČR, 2005. 108 s. ISBN 80-7251-200-5.
16. ZOUBKOVÁ, I., *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.
17. ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*. 1. vydání, Praha: PA ČR, 2001. 89s. ISBN 80-7251-070-3.

Elektronické zdroje

1. Hašiš - Co to je, jak se vyrábí, jaké má účinky a více. [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z WWW: <https://www.weedshop.cz/blog/co-je-to-hasis-a-jak-souvisi-s-konopim/>
2. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Prevence, Majetkové trestné činy. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-majetkove-trestne-ciny.aspx>
3. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Prevence, Sexuální a mravnostní trestné činy. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/sexualni-a-mravnostni-trestne-ciny.aspx>
4. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
5. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Statistika kriminality. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-kriminality-615020.aspx>
6. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Útvary policie ČR, Odbor hospodářské kriminality. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-hospodarske-kriminality-adresa-pro-pisemny-styk.aspx>
7. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Zpravodajství, násilná trestná činnost. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z WW: <https://www.policie.cz/clanek/nasilna-trestna-cinnost.aspx>

Legislativní dokumenty

1. *Občanský zákoník*, zákon č. 89/2012. Ostrava- Hrabůvka: Sagit, 2018. Číslo 1275. 319 s. ISBN 978-80-7488-308-8.
2. Sdělení č. 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. 1991, částka 22/1991. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/1991-104/>.
3. *Trestní předpisy*. Ostrava – Hrabůvka: Sagit, 2017. Číslo 1208. 463 s. ISBN 978-80-7488-240-1
4. *Trestní předpisy*. Ostrava – Hrabůvka: Sagit, 2019. Číslo 1342. 464 s. ISBN 978-80-7488-376-7.
5. Úplné znění č. 412/2002 Sb., úplné znění zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon, jak vyplývá z pozdějších předpisů. 2002, částka 146/2002. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-412/>.
6. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. 2002, částka 48. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2002-109/zneni-20140101>.
7. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. 2003, částka 79/2003. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2003-218/>.
8. Zákon č. 250 ze dne 12. července 2016 o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Dostupné z WWW: <http://zakonyprolidi.cz/cs/2016-250/>.

Seznam zkratk

MZ – mezinárodní zkratka pro jednovaječná dvojčata, monozygotní dvojčata

DZ – mezinárodní zkratka pro dvojvaječná dvojčata, dizygotní dvojčata

THC – tetrahydrocannabinol

OČTŘ – zkratka pro Orgány činné v trestním řízení (soudy, státní zastupitelství, policie.)

OSPOD – zkratka pro orgán sociálně právní ochrany dítěte.

TČ – trestný čin

SOU – střední odborné učiliště

Seznam tabulek a grafů

- Tabulka 1 Statistika kriminality mladistvých v letech 2017-2021.
- Graf 1 Statistika kriminality vývoje mladistvých pachatelů s porovnáním s vývojem kriminality všech pachatelů za roky 2017-2021.
- Graf 2 Vývoj podílu mladistvých pachatelů ke všem pachatelům u celkové kriminality v letech 2017-2021.
- Graf č. 3 Sourozenci. TRIVIS
- Graf č. 4 Sourozenci. SOU
- Graf č. 5 Ohodnocení vztahu se svým sourozencem. TRIVIS
- Graf č. 6 Ohodnocení vztahu se svým sourozencem. SOU
- Graf č. 7 Společná domácnost. TRIVIS
- Graf č. 8 Společná domácnost. SOU
- Graf č. 9 Přístup rodičů k dětem. TRIVIS
- Graf č. 10 Přístup rodičů k dětem. SOU
- Graf č. 11 Finanční zajištění rodiny. TRIVIS
- Graf č. 12 Finanční zajištění rodiny. SOU
- Graf č. 13 Traumatická zkušenost. TRIVIS
- Graf č. 14 Traumatická zkušenost. SOU
- Graf č. 15 Mínění o užívání alkoholu rodiči. TRIVIS
- Graf č. 16 Mínění o užívání alkoholu rodiči. SOU
- Graf č. 17 Koníčky/ sport. TRIVIS
- Graf č. 18 Koníčky/ sport. SOU
- Graf č. 19 Strávený čas s partou. TRIVIS
- Graf č. 20 Strávený čas s partou. SOU
- Graf č. 21 Opakování ročníku. TRIVIS
- Graf č. 22 Opakování ročníku. SOU
- Graf č. 23 Přístup ke vzdělání. TRIVIS
- Graf č. 24 Přístup ke vzdělání. SOU
- Graf č. 25 Záškoláctví. TRIVIS
- Graf č. 26 Záškoláctví. SOU
- Graf č. 27 Užití THC. TRIVIS
- Graf č. 28 Užití THC. SOU
- Graf č. 29 Konzumace alkoholu. TRIVIS

- Graf č. 30 Konzumace alkoholu. SOU
- Graf č. 31 Dopuštění se přestupku/ provinění. TRIVIS
- Graf č. 32 Dopuštění se přestupku/ provinění. SOU

Přílohy

Příloha I: Dotazník

Dotazník k bakalářské práci

Téma: kriminalita mladistvých a její příčiny

Otázka č. 1

Máte sourozence?

- a) Ano
- b) Ne

Doplňující otázka č. 2

Pokud jste výše zakroužkovali, že máte sourozence, jak byste ohodnotili Váš vztah se sourozencem/ sourozenci?

- a) Výborný
- b) Dobrý
- c) Špatný- ne vycházíme spolu

Otázka č. 3

Žijete ve společné domácnosti s oběma rodiči? Pokud ne, napište, s kým žijete.

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 4

Jaký podle Vás, k Vám mají přístup rodiče?

- a) Chladný- rodiče jsou odmítaví, pasivní, bez zájmu o Vás, nebo s velkými nároky
- b) Přistupují k Vám mile, zajímají se o Vás, pomáhají Vám s některými věcmi...
- c) Něco mezi A a B

Otázka č. 5

Myslíte si, že je Vaše rodina dobře finančně zajištěna?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Tak průměrně
- d) Nevím

Otázka č. 6

Setkal (a) jste se v poslední době s nějakou traumatickou zkušeností? (úmrťi někoho blízkého, rozvod rodičů a jiné...)

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 7

Jak často konzumují Vaši rodiče/ Váš rodič alkohol:

- a) alespoň 1x za týden
- b) alespoň 1x za měsíc
- c) jen několikrát do roka
- d) Nekonzumují

Otázka č. 8

Máte nějaké koníčky?

- a) Ano (jaké)
.....
- b) Ne

Otázka č. 9

Děláte nějaký sport?

- a) Ano dělám
- b) Ne

Otázka č. 10

Jste součástí nějaké party?

- a) Ano
- b) Ne

Doplňující otázka č. 11 k otázce č. 10

Kdy trávíte čas s Vaší partou?

- a) Jen příležitostně
- b) Každý víkend několik hodin
- c) Celý víkend
- d) Shledáváme se i v týdnu
- e) Jen v týdnu

Otázka č. 12

Jaký máte prospěch? (Oznámkujte se stejně jako ve škole od 1-5)

.....

Otázka č. 13

Opakoval (a) jsi někdy ročník?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 14

Jak vycházíte s učiteli? (oznámkujte Váš vztah od 1 do 5 jako ve škole)

.....

Otázka č. 15

Naplňuje Vás škola?

- a) Ano
- b) Ne nebaví mě to
- c) Mám k tomu neutrální postoj

Otázka č. 16

Byl (a) jsi někdy za školou?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 17

Užil (a) jsi někdy marihuanu nebo jinou alternativu obsahující THC?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 18

Jak často konzumujete alkohol?

- a) Alespoň 1x za týden
- b) Alespoň 1x za měsíc

- c) Jen několikrát do roka
- d) Nekonzumuji

Otázka č. 19

Dopustil (a) ses někdy svým jednáním:

- a) Přestupku
- b) Provinění (trestná činnost spáchaná mladistvým)
- c) Ničeho jsem se nedopustil (a)

Otázka č. 20

Do jaké školy chodíte? (název a místo)

.....

Otázka č. 21

Jakého jste pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena